

Handläggare
Anna-Carin Wallin
Telefon: 08-508 09 014

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd
2019-03-07

Verksamhetsberättelse VB 2018 för Norrmalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsberättelse med bokslut för 2018 med tillhörande bilagor och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden begär att ackumulerat resultat om 6,1 mnkr avseende resultatenheterernas fonder överförs till 2019.
3. Paragrafen justeras omedelbart

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	8
1. Ett Stockholm som håller samman	8
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	8
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	14
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	23
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	30
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	31
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	33
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	36
2. Ett klimatsmart Stockholm	41
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	41
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	42
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	42
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	43
2.5 Stockholms miljö är giftfri	45
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	47
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	47
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	47
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	49
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	49
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	52
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	53
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	54
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	54
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	56
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	60
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	63
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	65
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	68

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	70
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	72
Uppföljning av ekonomi.....	73
Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget.....	73
Resultatenheter	79
Investeringar.....	80
Försäljningar av anläggningstillgångar	81
Verksamhetsprojekt (driftsprojekt)	81
Ombudgeteringar.....	81
Medel för lokaländamål.....	81
Analys av balansräkning	81
Övrigt	82
Kvalitetsarbete.....	83
Övrigt.....	84

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 1 Blanketter SLK

Bilaga 2: Bilaga 2 Kvalitetsredovisning förskola Norrmalms stadsdelsnämnd 2018

Bilaga 3: Bilaga 3 Uppföljning av trygghetsinvestering Norrmalms stadsdelsnämnd 2018

Bilaga 4: Bilaga 4 KLIMAT Slutrapport klimatinvesteringsmedel energieffektivisering Norrmalms stadsdelsnämnd 2018

Bilaga 5: Bilaga 5 KLIMAT Slutrapport klimatinvesteringsmedel digitala skräpkorgar Norrmalms stadsdelsnämnd 2018

Bilaga 6: Bilaga 6 Redovisning statsbidrag för förstärkning av den sociala barn- och ungdomsvården Norrmalms stadsdelsnämnd 2018

Bilaga 7: Bilaga 7 LUP Uppföljning Norrmalms stadsdelsnämnd 2018

Bilaga 8: Bilaga 8 UH018 Räkenskapsbokslut 2018

Bilaga 9: Bilaga 9 Verksamhetsvolym VB 2018

Bilaga 10: Bilaga 10 Uppföljningsrapport för internkontrollplanen Norrmalms stadsdelsnämnd 2018

Bilaga 11: Bilaga 11 Uppföljning av revisionens årsrapport 2017

Bilaga 12: Bilaga 12 Nyckeltal 2018 Norrmalm

Sammanfattande analys

Norrmalms stadsdelsnämnd har under verksamhetsåret 2018 bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål och arbetet har fortgått i enlighet med verksamhetsplan.

Förvaltningen bedömer att 24 av kommunfullmäktiges 26 mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden har uppfyllts helt under året och att två uppfylls delvis. De verksamhetsområdesmål som delvis uppfylls är *Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* och *alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet*.

Nedan sammanfattas på vilket sätt stadsdelsnämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges mål under respektive inriktningsmål.

Ett Stockholm som håller samman

Nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet om ett Stockholm som håller samman genom att ha medborgarna i fokus och utveckla verksamheterna utifrån de olika målgruppernas behov. Nämndens mål fokuserar på att alla oavsett ålder har jämlika livschanser, uppmärksammas tidigt, ges möjlighet att leva självständiga liv och känner sig trygga både i stadsdelsområdet och i nämndens verksamheter.

En viktig utgångspunkt för att bidra till barns uppväxtförhållanden är att stärka föräldrar i deras föräldraskap. Föräldrar har haft möjlighet till att få individuellt stöd i sin föräldraroll och genom olika föräldraskapsprogram. Programmen har varit mycket uppskattade, och under året har 127 föräldrar deltagit. För barn med behov av insatser från olika huvudmän genomförs samordnad individuell planering, SIP. Under året har en SIP-samordnare anställts i samverkan med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsförvaltning. Arbetet med SIP bedöms som en framgångsfaktor för att barn och unga ska få rätt stöd som är samordnat mellan huvudmän. Återkoppling från barn, familjer och inblandade aktörer är mycket positiva.

Samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst har stärkts under året, bland annat genom föreläsningar kring orosanmälningar. Den interna samverkan har vidareutvecklats, bland annat genom projektet ”Tillsammans för barnen” med syftet att utveckla barnperspektivet i vuxenhandläggning. I större utsträckning än tidigare har de barn som lever med föräldrar med egen problematik erbjudits eget stöd.

Antal omhändertagningar enligt Lagen om vård av unga, LVU, har ökat. Förvaltningen ser inga uppenbara trender gällande bakomliggande orsaker eller för handläggning av dessa. Förvaltningen avser att analysera detta vidare under kommande år.

De uppföljningar och utvärderingar som genomförts under året visar att nämndens förskolor håller en god kvalitet och i huvudsak uppfyller målen i läroplanen och de kommunala styrdokumenterna. Förskolorna har under året prioriterat arbetet med digitalisering samt påbörjat implementering av Skolplattformen.

Samverkan mellan skola, förskola, socialtjänst, öppen fritidsverksamhet och uppsökande arbete har skett i syfte att tidigt upptäcka och ge stöd till barn och unga i riskzon. Förvaltningen har under året utökat det uppsökande arbetet med en fältassistenttjänst med inriktning mot Klaraområdet. Tjänsten syftar till att möta det ökande behovet av stöd till unga, inom Klaraområdet och stadsdelsområdet generellt, som riskerar men ännu inte har utvecklat

allvarliga riskbeteenden.

Resultatet från Stockholmsenkäten visar att stadsdelsområdet har fortsatt höga värden för konsumtion av tobak, alkohol och narkotika vid en jämförelse med Stockholm som helhet även om konsumtionen sjunker. Fler insatser har gjorts för att minska alkohol-, narkotika och tobakskonsumtionen inom stadsdelsområdet. Som ett exempel har förvaltningens preventionssamordnare arbetat stödjande gentemot gymnasieskolorna i det förebyggande arbetet mot bruk av cannabis.

Förvaltningen ger stöd så att personer med funktionsnedsättning klarar sitt dagliga liv utifrån sina förutsättningar. Det handlar om insatser för att möjliggöra en fungerande vardagssituation med boende, meningsfull sysselsättning och att delta i samhället på lika villkor. En granskning av ärenden som gäller sysselsättning för vuxna med psykisk ohälsa har genomförts. Den visade att den arbetslivsinriktade sysselsättningen för yngre personer behöver förstärkas.

I budget 2018 fick stadsdelsnämnderna ett uppdrag att erbjuda socialt stöd och samhällsvägledning till nyanlända. Målsättningen med samhällsvägledningen är att nyanlända blir självständiga och etablerar sig i samhället genom arbete, utbildning och ett stadigvarande boende. Under sommaren tecknades överenskommelse med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsnämnder och Samhällsvägledning city startade i september 2018.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* delvis uppfylls. Årets medborgarundersökning visar en positiv utveckling i upplevelse av trygghet inom stadsdelsområdet. Även resultatet från City i Samverkans undersökning visar på en positiv utveckling. Förvaltningen och Polismyndighetens gemensamma lägesbild visar att Klaraområdet fortfarande utgör en öppen drogszen och en riskmiljö för barn och unga, samt att otrygghet upplevs i delar av Observatorielunden och på Sveavägen. Utifrån detta bedömer förvaltningen att kommunfullmäktiges mål delvis uppfylls.

Vision Klara har skapat förutsättningar för att över tid uppnå varaktig förändring i Klaraområdet. Under 2018 har en styrgrupp bildats och gemensamma mål har formulerats. En trygghetslokal har öppnat på Sergels torg, vilket har medfört stor skillnad för de aktuella arbetsgrupperna gällande samverkan och samordning av insatser. Ett nytt LOV 3 område har beviljats i Klaraområdet.

Enligt medborgarundersökningen har andelen invånare som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i parker och grönområden ökat. Resultatet visar även att möjligheten till picknic samt lugn och ro har ökat. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att stärka skötseln och underhållet i parkerna samt utveckla dem för att bemöta invånarnas behov. Sommarens extrema väder med höga temperaturer och brist på nederbörd har medfört att gräsmattor och planteringar lidit brist på vatten. De långsiktiga effekterna av torkan visar sig först under 2019 då man kan se vilka växter som har överlevt torkan och vintern.

Förvaltningen har beaktat invånarnas behov av förskolor, specialbostäder, parker och grönområden tidigt i planeringen. Under året har tolv bostäder med särskild service färdigställts.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet* delvis uppfylls. Resultat i

Socialstyrelsen brukarenkät, "*Så tycker de äldre om äldreomsorgen*", har inte uppnått årsmål och förbättringsområden finns inom verksamheten. Tryggt mottagande i hemmet som sker i samverkan med Kungsholmens stadsdelsförvaltning har erbjudit insatser till 23 personer under året. Aktivitetscenter har utvecklats under året och erbjudit olika sociala aktiviteter. En förebyggande enhet har startats med uppdrag att ta det samlade ansvaret kring det förebyggande arbetet. Syfte att öka välbefinnande, självständighet och förskjuta behov av biståndsbedömda insatser från äldreomsorgen.

Stadsdelsnämnden har formulerat elva nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman. Förvaltningen bedömer att åtta nämndmål uppfylls helt och att tre delvis uppfylls.

Ett klimatsmart Stockholm

Nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet om *Ett klimatsmart Stockholm* genom att investera i energieffektiva lösningar med hjälp av beviljade klimatinvesteringsmedel.

Förvaltningens parkmiljöavdelning vann Stockholms stad Digitaliseringspris för satsningen på digitala skräpkorgar. Utifrån beviljade klimatinvesteringsmedel har nu samtliga av stadsdelsområdets parker digitala skräpkorgar och har minskat transporter med 70 procent.

En miljörevision har utförts på förvaltningens maskinpark med godkänt resultat. Stadsdelsområdets parker anpassas till nya klimatförändringar och vid upprustning av parker skapas förutsättningar för en ökad biologisk mångfald.

Stadsdelsnämnden har formulerat sex nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm. Förvaltningen bedömer att samtliga sex nämndmål uppfylls helt.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet om ett ekonomisk hållbart Stockholm. I samband med tertialrapport två prognosticerade nämnden en budget i balans. Äldreomsorgen har sedan dess haft lägre volymer än förväntat med minskade kostnader som följd. Inom flyktingmottagande finns ett överskott om 2,8 mnkr som avser återsökta kostnader avseende 2016, som blivit beviljade i högre grad än beräknat. Detta sammantaget med mindre förändringar inom andra verksamhetsområden gör att nämnden får ett större överskott än tidigare prognostiserat.

Förvaltningen har inget nämndmål under Stockholm är en världsledande kunskapsregion, men bedömer att de aktiviteter som genomförts bidrar till att målet uppnås. Förvaltningen arbetar för att kunna erbjuda praktikplatser och strävar efter att ha en god samverkan med lärosäten.

Norrmalms stadsdelsområde ska vara ett företagsvänligt stadsdelsområde, och samverkar inom ramen för Vision Klara med City i Samverkan som är en icke vinstdrivande medlemsorganisation. Målsättningen är en vacker, trygg, attraktiv och händelserik citykärna som är öppen för alla.

Under året har antalet bidragshushåll inom ekonomiskt bistånd ökat. Särskilt utsatta är de personer med försörjningsstöd som står långt ifrån arbetsmarknaden. Förvaltningen samverkar med Jobbtorg resurs och årsmålet 2018 har uppnåtts då 25 procent har gått till egen eller annan försörjning inom målgruppen. Nämnden har höga kostnader för boende på vandrarhem, vilket kan förklaras med nyanlända anknytningsfamiljer utan boende.

Försörjningsstödsenheten arbetar för att familjerna hittar varaktiga boendelösningar, bland annat genom att ge stöd och vägledning till bostadslösa att hitta bostad.

Stadsdelsnämnden har formulerat tre nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Förvaltningen bedömer att samtliga tre nämndmål uppfylls helt.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till ett demokratiskt hållbart Stockholm. Nämnden har höga målsättningar kring att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor och låg sjukfrånvaro. Resultatet för att minska sjukfrånvaro når inte upp till nämndmålet, som var ambitiöst satt. Nämndens sjukfrånvaro ligger dock fortfarande under staden, under året har olika satsningar genomförts för att minska sjukfrånvaron. Handlingsplan för arbetsstation och arbetsmiljö för socialekreterare, biståndsbedömare, förskollärare och barnskötare har tagits fram. Förvaltningen har implementerat den nya diskrimineringslagstiftningen under året.

Under året har stadsdelsförvaltningen utfört jämställdhetsanalyser inom stadsplanering, förskola, fritid, äldreomsorgen och socialtjänsten. Kompetensen har ökat gällande normkritik, hbqt-frågor och jämställdhetsfrågor.

Förvaltningen har samverkat med civilsamhället i olika former, bland annat genom idéburet partnerskap (IOP), för att stärka kvinnors organisering och att främja nyanländas delaktighet och närvaro i samhället.

I förskoleundersökningen svarar 80 procent av vårdnadshavarna att de upplever att barnen på förskolan ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning. Det visar att förskolorna lyckas väl med att kommunicera likabehandlingsarbetet till vårdnadshavarna.

Barnens rätt har varit i fokus under året genom olika projekt och satsningar. Spelet om mig, utvecklad av en av förvaltningens metodutvecklare, blev nominerat till stadens förnyelsepris. Spelet om mig syftar till att underlätta kontakten med barn och ungdomar. I samverkan mellan förvaltningens vuxen- och familjeenhet har projektet "Tillsammans för barnen" fokuserat på barnens rättigheter i handläggningen av vuxenärenden.

Under året öppnade Relationsvårdscentrum i innerstaden, RVCI, för våldsutsatta och våldsutövare. Norrmalms stadsdelsförvaltning ser ett ökat antal ärenden som rör våld i nära relation, och sätter det i samband med den kompetens som finns inom förvaltningens verksamheter att se, upptäcka och agera på alla former av våldsyttningar.

Norrmalms stadsdelsområdes verksamheter, parker och grönområden ska vara tillgängliga för alla oavsett funktionsnedsättning. Tillgänglighet i stadsmiljön beaktas i samband med parkupprustningar.

Under året har ett antal medborgarförslag hanterats i nämnden, de flesta gällande stadsmiljö.

Att kunna utöva sina demokratiska rättigheter oavsett ålder och funktionsnedsättning blir extra påtagligt under ett valår. Inför valet kunde personer få ledsagning och stöd till att gå och rösta utanför biståndsbedömda ledsagningstimmar. Valförrättare fanns på plats vid Väderkvarnens vård- och omsorgsboende och den dagliga verksamheten erbjöd valinformation på lättillgängligt språk.

Stadsdelsnämnden har formulerat nio nämndmål som alla bidrar till att uppfylla

kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt Stockholm. Förvaltningen bedömer att åtta nämndmål uppfylls helt och att ett nämndmål delvis uppfylls.

Lika rättigheter för alla

Under rubriken, lika rättigheter för alla, beskriver nämnden sitt arbete med de fyra programmen inom ramen för mänskliga rättigheter.

- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholm stad.
- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.
- Program för ett jämställt Stockholm.
- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Rubriken återfinns under aktuella kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet med en analys och beskrivning av förvaltningens resultat och arbete. Under denna rubrik belyses även programmet för *en äldrevänlig stad*.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Förvaltningen bedömer att inriktningsmålet *Ett Stockholm som håller samman* har uppfyllts. Bedömningen grundas på att fem av sju verksamhetsområdesmål, som är kopplade till inriktningsmålet, har uppfyllts och att två delvis har uppfyllts.

Verksamhetsområdesmålet *Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar* bedöms att ha delvis uppnåtts. Resultat i medborgarundersökningen visar att upplevelse av trygghet har ökat inom stadsdelsområdet. Förvaltningens och Polismyndighetens samlade lägesbild visar dock att Klaraområdet är en fortsatt öppen drogszen och en fortsatt riskfylld och otrygg miljö. Utifrån detta bedömer förvaltningen att målet är delvis uppfyllt.

Verksamhetsområdesmålet *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet* bedöms delvis ha uppnåtts. Resultat i Socialstyrelsens brukarenkät, "Så tycker de äldre om äldreomsorgen", visar att årsmål inte har uppnåtts och att förbättringsområden finns inom verksamheten.

Stadsdelsnämnden har formulerat tio nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Förvaltningen grundar bedömningen utifrån de insatser som genomförts under året i

nämndens verksamheter och gör en samlad bedömning att målet har uppfyllts.

Trygga och stabila uppväxtförhållanden

En viktig utgångspunkt för att kunna bidra till barns goda uppväxtförhållanden är att stärka föräldrar i deras föräldraskap. Föräldrar har haft möjlighet att få individuellt stöd i sin föräldraroll och genom föräldrastödsprogram. Föräldrastödsprogrammen beskrivs närmare under verksamhetsområdesmål 1.2.

Antal orosanmälningar har ökat i staden och även inom Norrmalms stadsdelsområde. Antalet anmälningar uppgår till 299 avseende flickor och 305 avseende pojkar. Det finns inga anmälningsorsaker som utmärker sig jämfört med tidigare år.

Även antalet omhändertaganden enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) har ökat. År 2017 omhändertogs åtta barn inom stadsdelsområdet, varav sex flickor. Under 2018 har antalet omhändertaganden ökat till tolv, varav fem är flickor. Förvaltningen ser inga uppenbara trender gällande bakomliggande orsaker för omhändertagningarna eller handläggning av dessa. Förvaltningen avser att analysera detta vidare under kommande år.

Samverkan förskola, socialtjänst, skola

I syfte att nå fler barn och unga i behov av stöd i ett tidigt skede har förvaltningens barn- och ungdomshandläggare genomfört två seminarier för personal på förskolor och skolor. Syftet har varit att tydliggöra socialtjänstens uppdrag likväl som andra aktörers ansvar och uppdrag. Förskolor och skolor har en viktig roll i att se och uppmärksamma barn och unga i behov av stöd.

Samordnad planering för barn och unga

För barn med behov av insatser från olika huvudmän ska en samordnad individuell planering genomföras (SIP). Norrmalms stadsdelsförvaltning har tillsammans med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsförvaltningar en gemensam SIP-samordnare som anställdes under året. Inom Norrmalms stadsdelsområde har 21 barn haft en aktuell SIP under året och 14 SIP-möten har genomförts. Den återkoppling SIP-samordnaren fått från socialsekreterare, övriga deltagare som till exempel barn och ungdomspsykiatri (BUP), skola, samt familjer som deltagit i SIP-möten är att man är nöjd och ser att SIP är ett bra verktyg som kommer barnen tillgodo.

Enheten för ensamkommande

Projektet "social lots" har avslutats efter sitt andra år med goda resultat. Lotsens uppdrag var att arbeta med ensamkommande barn och ungdomar där försvårade omständigheter som står i vägen för integration och där en fungerande tillvaro har identifierats. En anpassning till att målgruppen har blivit äldre har utförts och insatsen har fokuserat på att stötta i arbetssökande och anpassning till ett självständigt liv.

Pedagogiska miljöer och en likvärdig förskola

De uppföljningar och utvärderingar som genomförts under året visar att nämndens förskolor håller en god kvalitet och i huvudsak uppfyller målen i läroplanen och de kommunala styrdokumenterna. Till grund för bedömningen ligger stadens förskoleundersökning, pedagogernas självvärderingar, enheternas egna kvalitetsredovisningar, verksamhetsbesök, tertialavstämningar samt kvalitetsdialoger med enheterna.

Det sammanfattande omdömet från vårdnadshavarna i årets förskoleundersökning visar dock

på en mindre försämring. Resultatet varierar mellan enheter och förskolor. Förvaltningens analys är att förändringar inom vissa enheters ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal påverkar utfallet. Att bygga tillitsfulla relationer tar tid och förskolorna har under året arbetat med att utveckla sin kommunikation med vårdnadshavarna. Detta bland annat genom att skapa nya forum för dialog i syfte att ge vårdnadshavarna ökad delaktighet. Inom de enheter där resultaten varit låga återkopplar vårdnadshavarna positivt på de åtgärder som genomförts.

Nämndmålet avseende andel förskollärare uppnås inte, dock uppnås kommunfullmäktiges mål för staden. Vid de förskolor med lägre andel förskollärare finns en organisation för att säkerställa barnens rätt till undervisning ledd av förskollärare. Antal barn per årsarbetare är likvärdig inom nämndens förskolor. Nämndens förskolor har fortsatt utmaning i att både rekrytera och behålla pedagogisk utbildad personal. Förvaltningen arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare och kunna säkerställa framtida behov, bland annat genom att erbjuda verksamhetsförlagd praktik. Under året har förskolorna tagit emot 72 studenter från förskolläraryrket som genomför sin verksamhetsförlagda praktik. Förvaltningen har tillsammans med Stockholms universitet under året anordnat en utlokaliserad handledarutbildning i syfte att kunna ta emot ännu fler studenter.

Det utvecklingsarbete som skett på förskolorna med fokus på de pedagogiska miljöerna har bidragit till att främja barnens förutsättningar för utveckling, lek och lärande. Verksamheten ser en framgångsfaktor i att under längre tid fokusera på ett specifikt utvecklingsområde. Flera förskolor har infört ett så kallat basmiljödokument som är ett verktyg för likvärdighet. Underlaget anger vad som ska finnas som basutbud inom verksamheten.

Språk och lärande hänger samman liksom språk och identitetsutveckling. Barnen har genom högläsning fått uppleva spänning och glädje vilket kan främja vidare intresse för läsning, litteratur och studier. Barnens ökade språkliga medvetenhet har dokumenterats och synliggörs i den pedagogiska dokumentationen.

Det är viktigt att barnen tidigt får möjlighet att utveckla sin matematiska förmåga och förståelse för naturvetenskap. Sammanfattande bedömningar visar att förskolorna på ett medvetet sätt lyft in matematik i barnens projektarbeten och vardag. Pedagogerna kan se att barnen fått ökad kunskap kring bland annat geometriska termer och att barnens konstruktioner blivit mer avancerade och fantasifulla.

Digitalisering

Ett digitalt lyft av Stockholms förskolor pågår bland annat genom införandet av Skolplattformen. I förskolans reviderade läroplan som träder i kraft 1 juli 2019 står också att utbildningen ska ge barnen förutsättningar att utveckla digital kompetens och möjlighet att grundlägga ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik. Förskolorna har under året prioriterat arbetet med digitalisering samt påbörjat implementering av Skolplattformen.

Arbetet har bidragit till ökad digital kompetens hos både barn och pedagoger, både avseende de pedagogiska och de tekniska kunskaperna kring digitalisering. Förvaltningen har under året utrustat samtliga förskollärare med en surfplatta att använda som pedagogiskt verktyg tillsammans med barnen.

Lika rättigheter för alla

Barn- och ungdomshandläggare har under året arbetat ihop med vuxenhandläggare samt chefer i projektet "Tillsammans för barnen" med mål att utveckla barnperspektivet i handläggningen av ärenden som rör vuxna. Syftet är att nå och uppmärksamma barn som växer upp tillsammans med vuxna som till exempel har en missbruksproblematik eller psykisk ohälsa. Målet är att barnperspektivet i vuxenärenden på sikt ska bli en alltmer självklar del av handläggningen, för att på så sätt öka möjligheten att upptäcka de barn och unga som riskerar att utveckla psykisk ohälsa. Samarbetet mellan familjeenheten och vuxenenheten har ökat. Med barnperspektivet som utgångspunkt och med stöd av barnkonsekvensanalyser har vuxenhandläggare under året kunnat öka föräldrars medvetenhet och reflektion kring hur deras egen problematik påverkar barnet. I större utsträckning än tidigare har de barn som lever med föräldrar med egen problematik erbjudits stöd för egen del.

I årets förskoleundersökning var andel svarande 82 procent vårdnadshavare till flickor och 80 procent vårdnadshavare till pojkar. Skillnaderna i svaren mellan könen är marginella, förvaltningens analys är att verksamheten lyckats väl med sitt likabehandlingsarbete och behandlar alla barn lika oavsett kön.

Inom stadsdelsområdet är en hög andel av de barn som är i åldrarna 2-5 år inskrivna i någon form av pedagogisk verksamhet. Förvaltningens kö- och placeringshandläggare besöker kontinuerligt öppna förskolan för att informera om hur vårdnadshavare ansöker om förskoleplats.

Den öppna fritidsverksamheten ska vara inkluderande för alla. Fält- och fritidsenhetens medarbetare har genom bland annat stadens hbtq-utbildning fått fler verktyg för att säkerställa en öppen och inkluderande miljö för alla besökare. Metoder som verksamheten använder är bland annat medvetna val av ord, affischer, böcker och aktiviteter. Verksamheten har i samarbete med stadsbiblioteket tagit in ungdomslitteratur som belyser ett hbtq-perspektiv.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	0,5 %			0,3 %	0,5 %	0,5 %	3,0 %	VB 2018
  Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	40,9 %	3 %	38 %	43 %		42 %	41 %	VB 2018
Analys								
Nämndens årsmål avseende andel förskollärare av antal anställda uppfylls inte. Brist på och svårighet att rekrytera förskollärare bidrar till att målet inte uppfylls.								
  Andel nöjda föräldrar	81 %	80 %	82 %	85 %		91 %	90 %	2018
Analys								
Förändringar inom enheternas ledningsorganisationer och personalomsättning påverkar vårdnadshavarnas upplevelser. Byggandet av tillitsfulla relationer tar tid och förskolorna har under perioden arbetat med att utveckla sin kommunikation med vårdnadshavarna.								
  Antal barn per grupp	15,2 barn/avd.			11,7 barn/avd.		16	16	VB 2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Ökningen i antal barn per grupp förklaras genom organisatoriska upplägg och avdelningsindelningar inom förskolorna. Norrmalms stadsdelsförvaltnings kommunala förskolor har ett arbetssätt där barnen under delar av dagen delas in i mindre grupper, vilket i praktiken innebär att barngruppen varierar utifrån barns aktiviteter och lekar under dagen. Antal barn per pedagog har inte ökat.								
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9 st			4,9 st		4,9	4,9	VB 2018
  Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten (2-5 år)	93,7 %			95 %		96 %	96 %	2018
Analys								
Periodens resultat uppnår inte årsmålet, dock är skillnaden marginell. Inom stadsdelsområdet är en hög andel av de barn som är i åldrarna 2-5 år inskrivna i någon form av pedagogisk verksamhet. Totalt finns 2980 barn i åldrarna 2-5 år bosatta inom stadsdelsområdet enligt Swecos senaste prognos. Av dem är 2791 inskrivna i pedagogisk verksamhet (oavsett regiform).								
  Kvalitetsindikator - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,4			3,4		3,8	3,8	2018
Analys								
Digitalisering av kvalitetsindikatorn har underlättat för förskolan att identifiera vilken nivå deras verksamhet befinner sig på. Arbetslagen har därmed blivit mer självkritiska i sina bedömningar. Det finns forskning som visar att förskolor med hög kvalitet tenderar att vara mer självkritiska än förskolor med lägre kvalitet.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsmodell samt göra en kartläggning av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	2018-01-01	2018-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att förbättra vägledning inför val av förskoleklass samt revidera riktlinjerna för övergång från förskola till skola i enlighet med skolprogrammet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Förebyggande och tidiga insatser ger barn och unga jämlika uppväxtvillkor

 Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningen arbetar för att tidigt upptäcka barn i behov av stöd. Genom samarbete mellan förskolan, skolan, de öppna verksamheterna och socialtjänsten förebyggs riskbeteenden och riskfaktorer kring och hos barn. Samverkan är utgångspunkten vid genomförandet av stödinsatser och bidrar till att säkerställa goda uppväxtvillkor för barnet.

Förskolan lägger grunden för ett livslångt lärande. Barnen är väl förberedda inför övergången till förskoleklass. De pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn är viktigast för barns lärande och utveckling på kort och lång sikt. Pedagogerna ska förstå, lyssna och förmå att se barnets potential så att barnet känner sig kompetent och aktivt i sitt lärande. En

förskola av hög kvalitet verkar socialt utjämnande och bidrar till jämlikare uppväxtvillkor.

Målgrupp: Barn och unga i åldern 0-21 år.

Förväntat resultat

Barn och ungas grundläggande behov uppmärksammas tidigt och de får stöd i att utveckla hållbara relationer till sin omvärld. De pedagogiska miljöerna i förskolan och den öppna fritidsverksamheten stödjer barnens lärande och utveckling.

Analys

Förvaltningen har under året arbetat med att erbjuda föräldrastödsprogram till nya målgrupper. Barn- och ungdomshandläggarna har genomfört utbildningar för föräldrar som är aktuella även för andra insatser. Föräldraskap i Sverige har erbjudits till målgruppen nyanlända. Utvärdering av samtliga föräldrastödsutbildningar visar på mycket positiva resultat. En framgångsfaktor är att samverka mellan skola, förskola, socialtjänst och fält- och fritid har ökat. Förvaltningens bedömning är att föräldraskapsutbildningarna bidrar positivt till nämndmålet. Det finns forskning som visar att en bra relation mellan föräldrar och barn ger barnen trygghet och självkänsla. Nöjd föräldrindex för förvaltningens verksamheter i förskoleundersökningen har sjunkit motsvarande procentenheter som för staden i sin helhet men ligger fortfarande på en hög nivå. Sammanfattningsvis görs därför bedömningen att nämndmålet uppnås.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel föräldrar som upplever att relationen till barnen har stärkts efter avslutad ABC-kurs.	100 %			100 %		85 %		2018
Analys Tidigare uppföljningar har visat att de föräldrar som deltagit varit nöjda och att de upplever att relationen till sitt barn stärkts. Under året har den digitala plattform som administrerar utbildningen bytts ut. Vid avläsningstillfället går det inte få fram deltagarnas utvärderingar.								
 Andel vårdnadshavare som upplever att den pedagogiska miljön på förskolan uppmuntrar till lek, utveckling och lärande för sitt barn	82 %	81 %	84 %	88 %		89 %		2018
Analys Förvaltningens analys är att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.								
 Andel vårdnadshavare som upplever att sitt barn känner sig tryggt på förskolan	86 %	86 %	86 %	90 %		91 %		2018
Analys Förvaltningens analys är att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.								
 Andel vårdnadshavare som upplever att sitt barn	86 %	86 %	86 %	88 %		89 %		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
uppmuntras till att utveckla sina sociala förmågor								
Analys								
Förvaltningens analys är att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.								
	Andel vårdnadshavare till barn i förskolan som anser att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten	76 %	75 %	76 %	81 %		84 %	2018
Analys								
Förvaltningens analys är att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.								
	Antal vårdnadshavare som deltagit i föräldrastödsprogram	127 st			73 st		40 st	VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen utreder införandet av en bemanningsenhet inom nämndens förskoleverksamhet, i första skedet som en pilotverksamhet.	2018-01-01	2018-12-31	
 Införande av Skolplattform	2018-01-01	2018-12-31	
 Kompetensutveckling i digital kompetens för förskolans chefer via LIN.	2018-01-01	2018-06-30	
 Kompetensutveckling i digitalt lärande och hållbara relationer för medarbetare i förskolan och den öppna fritidsverksamheten	2018-01-01	2018-12-31	
 Socialtjänsten bjuder återkommande in skolor, förskolor och den öppna fritidsverksamheten för att informera om anmälningsskyldigheten.	2018-01-01	2018-12-31	
 Utredda möjligheten att ingå strukturerad och långsiktig samverkan med civilsamhället kring integrationsinsatser.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att underliggande nämndmål har uppfyllts.

Förskola och öppen fritidsverksamhet

Förvaltningen har under verksamhetsåret erbjudit öppen fritidsverksamhet i form av parklek, öppen förskola och fritidsgård som utformats utifrån barn och ungdomars önskemål. Det normkritiska förhållningssättet samt ett hbtq- perspektiv har stärkts och finns med som en

naturlig del i planering och genomförande av verksamhetens aktiviteter. Medarbetare inom förskolan och den öppna fritidsverksamheten som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa anmäler till socialtjänsten för vidare utredning.

Förebyggande ungdoms- och fritidsarbete

Nämndens preventiva arbete utgår från Stockholms stads program för alkohol, narkotika- och tobakspolitiken 2018-2021 och Stockholmsenkäten 2018. Samverkan mellan skola, förskola, socialtjänst, öppen fritidsverksamhet och uppsökande arbete har skett i syfte att tidigt upptäcka och ge stöd till barn i riskzon.

Förvaltningens fältassistenter arbetar uppsökande inom stadsdelsområdet och får genom sitt arbete möjlighet att identifiera vilka behov som finns i syfte att förbättra ungdomars uppväxtvillkor. Genom det uppsökande arbetet har fältassistenter fått möjlighet att tidigt skapa relation till och möjlighet att stödja unga som ännu inte har någon meningsfull fritidssysselsättning.

Förvaltningen har under året utökat det uppsökande arbete med en fältassistenttjänst med inriktning mot Klaraområdet. Tjänsten syftar till att möta det ökande behovet av stöd till unga, inom Klaraområdet och stadsdelsområdet generellt, som riskerar men ännu inte har utvecklat allvarliga riskbeteenden. Fältassistenten ska samarbeta och samverka med andra samarbetspartners och myndigheter som har verksamheter inom Klaraområdet. Effekter som förvaltningen vill uppnå är att utveckla det långsiktiga och strategiska fältarbetet inom stadsdelsområdet. Tjänsten tillsattes under november 2018.

Resultatet från Stockholms- enkäten visar att stadsdelsområdet har fortsatt höga värden när det gäller konsumtion av tobak, alkohol och narkotika vid en jämförelse med Stockholm som helhet även om det sjunker. Även andra riskbeteenden som klotter, våldsutövning och våldsutsatthet och om man bär vapen ligger på rekordlåga nivåer. Tryggheten ökar och ligger på Norrmalm bland de högsta i Stockholm. Norrmalm har bland den högsta trivseln i skolan (97,8 % går ut åk 9 med gymnasiebehörighet). Ungdomar deltar i hög grad i organiserad fritid och känner få eller inga hinder för att välja själva vilken fritid de vill ha. Unga upplever sina föräldrar som mer engagerade nu än för 15 år sedan men även mer liberala än för 10 år sedan. Trots att vi ser minskade riskfaktorer och ökande skyddsfaktorer ser vi en smygande ökning av den psykiska ohälsan som är stabil över tid. Ökningen är liten men märks i flera frågor som har med psykisk hälsa att göra. Tydligast syns det i frågan om det är härligt att leva, där de positiva svaren minskat med 15 % på 14 år (75 % 2004 - 60% 2018).

Fler insatser har gjorts för att minska alkohol-, narkotika och tobakskonsumtionen inom stadsdelsområdet. Som ett exempel har förvaltningens preventionssamordnare arbetat stödjande gentemot gymnasieskolorna i det förebyggande arbetet mot bruk av cannabis. Programmet "Koll på cannabis", ett program för intern kompetensutveckling, har spridits och preventionssamordnaren har gett skolorna stöd i implementeringsarbetet. Skolans medarbetare har genom arbetet bland annat givits nya verktyg att nyttja i samtalet med unga om droger.

Projektet "Tobaksfri skoltid" har avslutats under året. Den kunskap och de erfarenheter som erhållits från projektet har integrerats i ordinarie verksamhet och preventionssamordnaren ska fortsatt stödja skolorna i det tobaksförebyggande arbetet.

Ett gott och förtroendefullt förhållande mellan föräldrar och barn är en stark skyddsfaktor för barnen. Att öka föräldrarnas medvetenhet kring tonåringars fritid är en väl avvägd

förebyggande insats. Förvaltningen har tillsammans med Östermalms och Kungsholmens stadsdelsförvaltningar anordnat gemensamma föreläsningar med tema sexuella trakasserier på nätet och föräldrastöd för målgruppen tonårsföräldrar.

Rätten till ett självständigt liv

Förvaltningen ger stöd så att personer med funktionsnedsättning klarar sitt dagliga liv utifrån sina förutsättningar. Det handlar om insatser för att möjliggöra en fungerande vardagssituation med boende, meningsfull sysselsättning och att delta i samhället på lika villkor. Fokus har legat på att ta fram nya rutiner för att underlätta effektiv och rättssäker handläggning och även avlastning för handläggarna med administrativa uppgifter.

En granskning av ärenden som gäller sysselsättning för vuxna med psykisk ohälsa har genomförts. Den visade att den arbetslivsinriktade sysselsättningen för yngre personer behöver förstärkas. Äldre- och socialtjänstavdelningens vuxenheten, beställarenheten äldreomsorg och socialtjänstens utförarenheten har samverkat i syfte att utveckla boendestödet och hitta arbetssätt som leder till självständighet för den enskilde.

Stöd för missbruk och beroende

Den mest förekommande insatsen för personer med missbruksproblematik har varit stödboende. Metodutveckling har skett under året gällande handläggning och bedömning av insatser. Handlägningsrutiner har gjorts mer enhetliga och särskilda rutiner har tagits fram för att bevaka barnperspektivet och att barnkonsekvensanalyser görs i samband med beslut. En gemensam plan har tagits fram för hur socialsekreterarna ska arbeta med personer under placeringstiden, för att öka förutsättningarna för hemgång till självständigt boende. Narkotikapolisen har informerat vuxenheten om narkotikaläget i Stockholm och om öppna drogscener.

Spelmissbruk är ett nytt ansvarområde för socialtjänsten sedan 2018 och under året har stödinsatser genomförts för ett fåtal personer. Handläggarna på enheten har tillsammans med biträdande enhetschef deltagit i utbildning kring spelmissbruk och även planerat och genomfört en workshop i ämnet med budget- och skuldrådgivare, stadsdelsförvaltningarna i innerstaden och Stockholms läns landsting.

Socialt stöd och samhällsvägledning för nyanlända

I budget 2018 fick stadsdelsnämnderna ett uppdrag i att erbjuda socialt stöd till nyanlända. Under våren togs ett centralt beslut om att använda namnet samhällsvägledning för nyanlända. Målsättningen med samhällsvägledningen är att nyanlända blir självständiga och etablerar sig i samhället genom arbete, utbildning och ett stadigvarande boende. Vägledningen ska komplettera övriga kommunala arbetsmarknads- och etableringsinsatser. Under sommaren tecknades överenskommelse med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsnämnder om samverkan i arbetet med samhällsvägledning för nyanlända. Samhällsvägledning city erbjuder nyanlända som är bosatta inom stadsdelsområdena Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm samhällsvägledning.

Samhällsvägledning city startade i september 2018. Den öppna rådgivningen har öppet två eftermiddagar i veckan och hade fram till årsskiftet haft 160 besök. Besökarna får vägledning och stöd i de frågor de har med sig, vid behov bokas individuella tider. Samhällsvägledarna erbjuder även boskola. Boskolan syftar till att öka nyanländas kunskaper om vilka rättigheter och skyldigheter de har när det gäller att söka efter annat stadigvarande boende och träning i

att aktivt söka efter annan bostad. I lokalen dit besökarna kommer på drop-in besök finns arbetsdatorer att låna för att till exempel skriva personligt brev och CV samt kopiator och skrivare.

Information om att samhällsvägledning erbjuds sprids genom direktutskick, digitala kanaler, samarbetspartners, uppsökande verksamhet och förvaltningarnas verksamheter.

Samverkan för nyanlända

Förvaltningen samverkar med flera föreningar i syfte att nyanlända barn, unga och vuxna ska kunna delta i meningsfulla fritidsaktiviteter. Under året har ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) inletts med KFUM central där en projektledare anställts som arbetar med att lotsa nyanlända barn och unga till fritidsaktiviteter.

Tillsammans med föreningarna Goda Grannar och Norrtulls sportklubb har nämnden sökt och beviljats medel från länsstyrelsen för olika insatser med syfte att främja etablering för nyanlända inom stadsdelsområdet. Fokus är på aktiviteter för barn, unga och föräldralediga. Som exempel har en grannfest under hösten anordnats på genomgångsboendet Vasen med cirka 200 deltagare varav 50 var externa gäster. Varje vecka anordnas aktiviteter för föräldralediga som besöker befintliga mötesplatser och gör egna utflykter. I Norrtulls sportklubb har 97 nyanlända barn provat på någon idrott och 80 nyanlända barn tränar regelbundet i ett lag.

Samarbetet mellan föreningarna och förvaltningen och föreningarna sinsemellan leder till större nytta för målgruppen. Sportklubben har haft stor hjälp av att Goda Grannar stöttat dem i att nå ut till nyanlända familjer och vid behov tolkat och berättat vad klubben erbjuder. Förvaltningen har medverkat på Goda Grannars öppna rådgivning och fått många besökare till vägledningen genom att Goda Grannar rekommenderat verksamheten och i flera fall lotsat besökare till lokalen.

Stöd och hjälp till utsatta familjer

Förvaltningens löpande arbete med barn och unga har fokuserats på de mest utsatta barnen vars familjer kan behöva stöd för att tillgodose barnens behov, eller där barnen i vissa fall behöver skyddas för att inte skadas i sin utveckling. En hög andel av alla barn och ungdomar som erhållit insatser har inte återaktualiserats inom tolv månader efter avslutad insats.

För att minska risken att barn far illa har separerade föräldrar som befinner sig i konflikt fått stöd i att stärka samarbetet sinsemellan. Ett arbete har även påbörjats med att utveckla en ny samtalsmetod för att möta så kallade högkonfliktsföräldrar. Familjerätten har hållit fler samarbetsamtal i år än tidigare år.

Socialtjänstens familjeenhet och vuxenenhet har samverkat i projektet "Tillsammans för barnen". Barn och unga som lever med förälder eller annan vuxen som till exempel har missbruk, funktionsvariation eller psykisk ohälsa har uppmärksammats. Föräldrar med egen problematik har getts stöd och information i ett tidigt skede, så att risken för psykisk ohälsa hos barnen kan minska på kort och lång sikt.

Förstärkt föräldrastödsprogram

Föräldrar har stor betydelse i det förebyggande arbetet med barn och unga. Det finns forskning som visar att föräldrar som har en bra relation med sina barn ger barnen en trygg uppväxt och stärker deras självkänsla. För att möta behov av tidiga och förebyggande insatser

erbjuder förvaltningen insatser i form av föräldrastödsprogram. "Föräldraskap i Sverige" är ett förstärkt föräldrastödsprogram som har ett samhällsorienterat fokus och riktar sig till nyanlända familjer. Utbildningen har gett deltagarna samhällsnyttig information och möjlighet att skapa nätverk med andra föräldrar. Inom programmet belyses barns rättigheter, föräldrars rättigheter att ha sitt barn på förskola samt jämställdhetsfrågor. Under året har 23 föräldrar deltagit i utbildningen. Förvaltningen erbjuder även insatser inom KOMET (KOMmunikationsMETod) och ABC (Barn i Centrum). Föräldrautbildningarna är efterfrågade och alla som har anmält sitt intresse har fått en plats. Utvärdering från deltagarna visar att föräldrar upplever sig ha fått en bättre relation till sina barn. Föräldrar till barn med insatser i olika boendeformer har fått möjlighet att delta i gruppverksamhet anordnad av staden centralt.

Anhörigstöd

Biståndshandläggare har informerat om förvaltningens anhörigstöd, bland annat kring avlastning och korttidsboende. I äldreomsorgens enkät uppger flera män än kvinnor att de får stöd för egen del. En förklaring till det kan vara att kvinnor utför mer omfattande hjälp än männen och att de därför inte i lika hög grad upplever att de blir avlastade (Ullman 2015).

Målet för indikatorn, andel anhöriga som upplever att samarbetet mellan distriktssköterska, biståndshandläggare och hemtjänst kring sin närståendes vård och omsorg fungerar bra nås ej. Flera män än kvinnor upplever att samarbetet fungerar bra. En stor andel personer har svarat "vet ej på frågan". Beställarenheten har sedan flera år tillbaka arbetat med att utveckla samverkan med primärvård, minnesmottagning, primärvårdsrehabilitering och hemtjänst och under året har bland annat två samverkans konferenser hållits. En förklaring till att målet inte nås kan vara att det är svårt att fastställa vilken huvudman man är missnöjd med då frågan omfattar flera inblandande. Förvaltningen arbetar med samordnad individuell plan (SIP) och fortsätter samarbetet med hemtjänsten, primärvården och Stockholms läns landsting.

Hemlöshet

Under året har förvaltningen fortsatt arbetet med att motverka hemlöshet. I samband med verksamhetsplanen 2018 ansökte Norrmalms stadsdelsnämnd om medel för fortsatt arbete mot hemlöshet. Utifrån tilldelade medel anställdes en boendelots som har arbetat både på övergripande nivå och praktiskt med den enskilde. Boendelotsen har haft ett nära samarbete med boendesamordnare, mottagningsteam, handläggare inom äldre- och socialtjänstavdelningen, budget- och skuldrådgivare och samhällsväglare för nyanlända.

Boendelotsen har även arbetat med att ge stöd till den enskilde i att söka bostad, vid ansökan om försörjningsstöd, vid flytt till annat boende och varit med den enskilde vid informationssamtal hos andra myndigheter. En arbetsgrupp på vuxenenheten, där en representant från äldreomsorgen också har ingått, har gemensamt påbörjat arbete med att uppdatera och upprätta fungerande checklistor och rutiner till stöd för arbetet mot hemlöshet.

Boendesamordnare samt aktuell handläggare har tillsammans under året följt upp de personer som riskerat vräkning och även fört statistik. De insatser som beviljats är bland annat korttidsboende enligt socialtjänstlagen, boende i SHIS regi (stadens gemensamma bostadssociala resurs) samt hotelljour.

Lika rättigheter för alla

I samarbete med arbetsmarknadsförvaltningens projekt VIDA (välj inkludering och

delaktighet) har simskola för nyanlända kvinnor kunnat erbjudas på Kronobergsbadet under sommaren. Förslaget till simskolan inhämtades från kvinnor boende på stadens genomgångsboende inom stadsdelsområdet.

Förvaltningen har fortsatt utvecklat barnperspektivet i ärenden som rör vuxna. Handläggare har ökat sin kunskap om hur barn till föräldrar med egen problematik kan uppmärksammas och flera frukostseminarier har ordnats i detta syfte. Samverkan mellan vuxenhandläggare och barn- och familjehandläggare har stärkts under året i syfte att uppmärksamma barns situation. Rutiner har utarbetats för hur barnperspektivet ska beaktas i handläggning och utredning gällande vuxna och barnkonsekvensanalys utförts i samband med beslutsfattande.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	85,9 %	87,8 %	82,6 %	81,8 %	86 %	86 %	84 %	VB 2018
Analys Hela stadens snitt är 83,5, Norrmalms resultat ligger över detta. Bedömningen från tertial 1 om att indikatorn är missvisande kvarstår. Barn som till exempel har haft en insats under vårterminen och där insatsen sedan fortsätter igen på höstterminen räknas som att ha återkommit inom 12 månader. Barn som byter från jourhem till HVB räknas också som återkommen inom 12 månader, vilket omfattar flera av de ensamkommande barnen. Majoriteten av de ensamkommande barnen är pojkar, vilket förklarar skillnaderna i kön i utfallen ovan.								
  Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	24,47	29,27 %	20,75 %	39,08		30 %	25 %	2018
Analys Årets resultat ligger nära KF:s årsmål. Resultatet stämmer inte med vad som kommit fram i brukarundersökningar, på påståendet "Personalen är bra på att få mig att göra saker själv" svarar mellan 71-100% att det stämmer ganska bra eller stämmer helt. En förklaring till att årsmålet inte uppnås kan vara att vissa brukare är rädda att förlora sitt stöd om de svarar alltför positivt på frågan. Resultatet för indikatorn hämtas från DUR-uppföljning. En förklaring till resultatet kan även vara att handläggarna behöver bli bättre på att använda sig av frågorna i uppföljnings-DUR, detta kommer att vara ett förbättringsområde under 2019.								
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	80,6 %	73,9 %	100 %	77,8 %		67 %	37 %	VB 2018
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	63 %	81 %	49 %	77 %		80 %	80 %	2018
Analys Norrmalm ligger lågt jämfört med stadens resultat som helhet, stadens snittresultat är 76. Dock har en egen lokal brukarenkät skickats ut från vuxenheten till alla brukare inom socialpsykiatri. Av 38 svaranden tycker 74 procent att utredningen stämmer mycket bra/bra med deras behov. Skillnaden mellan könen i upplevelse av nöjdhet är inte lika påtaglig som i enkäten från staden.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
Under 2018 gick en handläggare i pension, som arbetat länge inom stadsdelsområde med målgruppen socialpsykiatri kvinnor. Många personer med insatser inom socialpsykiatri har haft samma handläggare under flera år och tycker det är svårt med byte av rutiner och behöver tid att skapa förtroendefulla relationer. Åtgärd: biträdande enhetschef kommer att ha tätare ärendegenomgång med socialsekreterarna.								
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	56 %	60 %	51 %	62,5 %		63 %	60 %	2018
Analys Svarsfrekvensen är låg i årets enkät (cirka 37 procent) vilket påverkar det statistiska utfallet. Inom stadsdelsområdet och staden syns en långtgående positiv trend att unga väljer att inte använda alkohol. Ser man till andelen som inte använder alkohol är det näst lägsta värdet sedan 2002. Årets resultat följer trenden inom staden och nationellt.								
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	85 %	78 %	92 %	95 %		91 %	91 %	2018
Analys Svarsfrekvensen är låg i årets enkät (cirka 37 procent) vilket påverkar det statistiska utfallet. Mätningen visar att bruk av narkotika ökat i årskurs nio. Resultat för pojkarnas narkotikaanvändande är högst inom staden. Andelen flickor som använder narkotika är lägre än genomsnittligt värde för staden totalt. För en fördjupad analys behöver förvaltningen granska enkätens utförande och utfall ytterligare.								
  Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	83 %	83 %	82 %	91 %		90 %	90 %	2018
Analys Svarsfrekvensen är låg i årets enkät (cirka 37 procent) vilket påverkar det statistiska utfallet. Inom stadsdelsområdet och staden syns en långtgående positiv trend att unga väljer att inte använda tobak. Ser man till andelen av de som inte använder tobak är det näst lägsta värdet sedan 2002. Resultatet följer trenden inom staden och nationellt.								
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	35 %	37 %	63 %	58 %		30 %	26 %	2018
Analys Av de som fått eget kontrakt var 5 kvinnor och 3 män.								
  Antal hemlösa	40 st	33 st	7 st	57 st		60 st	tas fram av nämnden	2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla och implementera former för det sociala stödet till nyanlända	2018-01-01	2018-12-31	
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens ungdomsmottagningar genomföra en särskild satsning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska implementera rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
förälder/vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten			
  Stadsdelsnämnderna ska säkerställa stödet till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden, exempelvis genom att tillhandahålla särskilda bo-lotsar som ger stöd i bostadssökande och genom kompensatoriska åtgärder riktade till barnen	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Familjeenheten, samhällsvägledningen och försörjningsstöd arbetar kontinuerligt med stöd till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden.			
  Stadsdelsnämnderna ska öka delaktigheten för målgruppen inom socialpsykiatri genom att stödja brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Staden har haft personer från brukarorganisationer som hjälpt brukare på våra boenden inom socialpsykiatri att fylla i brukarundersökning.			

Nämndmål:

1.2.1 Anhöriga uppmärksammas och får stöd

 Uppfylls helt

Beskrivning

Anhöriga som vårdar och stödjer en närstående får stöd och vägledning. Äldreomsorg och socialtjänst samverkar för att möta anhörigas behov och alla medarbetare har kunskap om anhörigstöd för att kunna informera och vägleda anhöriga i kontakten med kommunen, landstinget eller andra myndigheter. Barn i utsatta situationer ska uppmärksammas, till exempel barn med föräldrar med psykisk ohälsa, missbruksproblematik.

Målgrupp: Anhöriga boende på Norrmalm.

Förväntat resultat

Anhöriga är nöjda med det stöd som ges. Medarbetare har kunskap och kan vägleda och informera anhöriga om det stöd de har rätt till. Barn uppmärksammas och får tidigt stöd.

Analys

Förvaltningen bedömer att nämndmålet har uppfyllts. Bedömningen grundas på de sammantagna insatser som har genomförts under året. Indikatorerna som är kopplade till nämndmålet bedöms inte spegla det sammantagna resultatet.

Anhöriga har erbjudits stöd via förvaltningens anhörigkonsulent. Ett framgångsrikt arbete är projektet "Tillsammans för barnen" där barns situation i utsatta familjer särskilt har uppmärksamats.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel anhöriga som upplever att de insatser de får av äldreomsorgen						80 %		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
motsvarar sitt behov av stöd.								
Analys								
I årets brukarenkät från beställarenheten inom äldre- och socialtjänstavdelningen fanns frågan inte med. Utifrån detta kan förvaltningen inte redovisa resultat.								
	Andel anhöriga som upplever att samarbetet mellan distriktsköterska, biståndshandläggare och hemtjänst kring sin närståendes vård och omsorg fungerar bra.	54				80 %		2018
Analys								
Flera män (30 procent) än kvinnor (20 procent) upplever att samarbetet fungerar bra. En stor andel personer har svarat "vet ej på frågan". Det är svårt att fastställa vilken huvudman man är missnöjd med då frågan omfattar flera inblandande. Förvaltningen arbetar med samordnad individuell plan och fortsätter samarbetet med hemtjänst och landsting.								

Nämndmål:

1.2.2 Stadsdelsområdets invånare lever ett självständigt liv

 Uppfylles helt

Beskrivning

Målgrupp: Invånare på Norrmalm i behov av stöd för att klara sitt dagliga liv.

Förväntat resultat

Förvaltningen arbetar förebyggande och främjande med insatser i ett tidigt skede, för att motverka ohälsa och ojämlika förhållanden. Stadsdelsområdets invånare i behov av stöd och hjälp ska ges insatser för att klara sitt dagliga liv utifrån sina förutsättningar. Förvaltningens arbete med nyanlända stockholmare utvecklas för att möta målgruppens behov.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen utvecklar arbetssätten kring insatsen boendestöd i ett projekt där beställarenheten äldreomsorg, vuxenheten och socialtjänstens utförarenhet samverkar med varandra	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Ett arbetssätt för boendestödet och handläggarna har tagits fram för likställighet i arbetssätt. Fortsatt arbete med att utveckla former för beställningar.			
 Kartlägga församlingar och civilsamhällets arbete med barn och unga och deras förutsättningar för samverkan.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Förebyggande och tidiga insatser ger barn och unga jämlika uppväxtvillkor

 Uppfylles helt

Beskrivning

Förvaltningen arbetar för att tidigt upptäcka barn i behov av stöd. Genom samarbete mellan förskolan, skolan, de öppna verksamheterna och socialtjänsten förebyggs riskbeteenden och riskfaktorer kring och hos barn. Samverkan är utgångspunkten vid genomförandet av stödinsatser och bidrar till att säkerställa goda uppväxtvillkor för barnet.

Förskolan lägger grunden för ett livslångt lärande. Barnen är väl förberedda inför övergången till förskoleklass. De pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn är viktigast för barns lärande och utveckling på kort och lång sikt. Pedagogerna ska förstå, lyssna och förmå att se barnets potential så att barnet känner sig kompetent och aktivt i sitt lärande. En förskola av hög kvalitet verkar socialt utjämnande och bidrar till jämlikare uppväxtvillkor.

Målgrupp: Barn och unga i åldern 0-21 år.

Förväntat resultat

Barn och ungas grundläggande behov uppmärksammas tidigt och de får stöd i att utveckla hållbara relationer till sin omvärld. De pedagogiska miljöerna i förskolan och den öppna fritidsverksamheten stödjer barnens lärande och utveckling.

Analys

Förvaltningen har under året arbetat med att erbjuda föräldrastödsprogram till nya målgrupper. Barn- och ungdomshandläggarna har genomfört utbildningar för föräldrar som är aktuella även för andra insatser. Föräldraskap i Sverige har erbjudits till målgruppen nyanlända. Utvärdering av samtliga föräldrastödsutbildningar visar på mycket positiva resultat. En framgångsfaktor är att samverkan mellan skola, förskola, socialtjänst och fält- och fritid har ökat. Förvaltningens bedömning är att föräldraskapsutbildningarna bidrar positivt till nämndmålet. Det finns forskning som visar att en bra relation mellan föräldrar och barn ger barnen trygghet och självkänsla. Nöjd föräldraindex för förvaltningens verksamheter i förskoleundersökningen har sjunkit motsvarande procentenheter som för staden i sin helhet men ligger fortfarande på en hög nivå. Sammanfattningsvis görs därför bedömningen att nämndmålet uppnås.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet delvis uppfylls.

Årets medborgarundersökning visar en positiv utveckling för stadsdelsområdet, och resultatet från City i Samverkans undersökning visar även den en positiv utveckling. Förvaltningen och Polismyndighetens gemensamma lägesbild visar att Klaraområdet fortfarande utgör en öppen drogszen och en riskmiljö för barn och unga, samt att otrygghet upplevs i delar av Observatorielunden och på Sveavägen. Utifrån detta bedömer förvaltningen att kommunfullmäktiges mål delvis uppfylls.

Ett tryggt stadsdelsområde

Årets medborgarundersökning visar på en markant förbättrad upplevelse av tryggheten bland de boende i stadsdelsområdet. Andelen som upplever sig trygga har ökat från 78 % 2017 till 84 % 2018. Undersökningen kan inte brytas ner på församlingsgränserna, förvaltningen kan därmed inte redogöra för vilka områden inom stadsdelen förbättringen avser. Dock har City i samverkans mätning av upplevelseindex i Klaraområdet visat på en uppgång inom frågeområdet säkert och tryggt. På en fyrgradig skala har upplevelseindexet ökat från 2,9 år 2017 till 3, 5 år 2018. I dialog med verksamhetsutövare och fastighetsägare, samt andra verksamma i området, upplevs Klaraområdet som tryggare och trivsammare än föregående år. Förvaltningen bedömer att de insatser som utförts inom ramen för Vision Klara har bidragit till en ökad trygghet inom Klaraområdet. Även övriga insatser som utförts under året inom ramen för samverkansöverenskommelsen med polisområde Norrmalm bedöms också ha bidragit till ökad trygghet inom hela stadsdelsområdet.

Samverkansöverenskommelsen mellan stadsdelsförvaltningen och lokalpolisområde Norrmalm från 2016 utvärderades inför att en ny tecknades i juni 2018. Den nya överenskommelsen innehöll fördjupad och utökad satsning på problematiken i Klaraområdet.

Förvaltningen har arbetat med trygghetsskapande åtgärder i och kring Observatorielunden. Under året har ett nytt nätverk skapats som leds av stadsdelsförvaltningen och består av aktörer som är verksamma runt Observatorielunden; Polismyndigheten, fältassistent, parklek, Sisab, utbildningsförvaltningen, fastighetskontoret, trygghets- och säkerhetssamordnare, parkmiljöavdelningen och trafikkontoret. Nätverkets första gemensamma aktivitet var en dialog med allmänheten i Observatorielundens nedre del den 29 maj. Syftet var att samla in synpunkter om hur området kan bli tryggare och trivsammare.

Trygghetsmedel har beviljats för bland annat framtagandet av ett belysningsprogram för nedre Observatorielunden. Programmet färdigställdes i december och kommer att ligga till grund för fortsatt projektering och genomförande 2019. I den övre delen av Observatorielunden har två belysningsvandringar genomförts för att utvärdera arbetet med parkens nya belysning. Trygghetsvandringar har även utförts i Hagastaden. I dialog med boende längst Sveavägen har samverkansinsatser utförts i samverkan med Polismyndigheten och trafikkontoret. Insatserna bedöms av såväl boende som deltagande aktörer som lyckade och har resulterat i en lugnare stadsmiljö och ökad trygghet. Platsspecifika inventeringar har utförts löpande under året i Klaraområdet tillsammans med bland annat Polismyndigheten, trafikkontoret, City i samverkan och trafikförvaltningen(SL).

Vision Klara

Den intensifierade satsningen på samverkan kring trygghet och säkerhet i Klaraområdet, Vision Klara, har skapat förutsättningar för att över tid uppnå varaktig förändring i området. Under 2018 har en styrgrupp bildats och nya mål har formulerats. Den trygghetslokal som öppnades temporärt under sommaren 2018 har medfört betydligt förbättrade samverkansmöjligheter och kommer under 2019 att bli permanent. Förvaltningen och Polismyndighetens gemensamma lägesbild visar att Klaraområdet fortfarande utgör en öppen drogszen och är en riskmiljö för barn och unga. Ett fortsatt fördjupat arbete kring preventiva skyddsfaktorer behöver därför prioriteras. Under hösten har förvaltningens fältgrupp förstärkts med en fältassistent med uppdrag att arbeta med Klaraområdet och fördjupa lägesbilden kring unga som vistas i området.

Ett nytt LOV 3 område har beviljats i Klara under året vilket gett stadens mobila team av ordningsvakter förutsättningar att arbeta och samverka med polisen i området. Stadens mobila team av ordningsvakter har varit en drivande och starkt deltagande kraft i samverkan i Vision Klara.

Krisberedskap

Förvaltningen har under året vidareutbildat och stärkt förvaltningens krisstödjande resurser. Tillsammans med innerstadsförvaltningarna har krisledning, operativa ledare för krisstöd och krisstödjare utbildats och övats i krishantering och krisstöd vid allvarlig händelse. Inom ramen för utbildningsinsatsningen har deltagande förvaltningarna sett över rutiner, krisberedskapsorganisation, uttryck och benämningar för att likställa förvaltningarnas arbete i största möjliga mån och därmed kunna underlätta samarbete över förvaltningsgränserna vid allvarliga händelser. Utbildningen anordnades av Regionalt kunskapscenter för kris- och katastrofpsykologi vid Stockholms läns landsting.

Parker och grönområden är vackra, välskötta och välkommande

Med syfte att påverka parkbesökarnas attityder och beteende angående nedskräpning har förvaltningen samarbetat med trafikkontoret i kampanjen "*Vi håller rent*". Under våren har bland annat förskolor och skolor tillsammans plockat skräp och på ett pedagogiskt sätt lärt sig om nedskräpning, återvinning och miljö. Förvaltningen har i månadsannonserna och på hemsidan informerat om renhållning för att tydliggöra stadens 24-timmars garanti. Under året har kommunikationsinsatser om miljösmygga skräpkorgar och källsorteringskärl genomförts i samarbete med trafikkontoret.

För att öka samsynen kring parkskötseln har en informationsträff, om bland annat planerade parkupprustnings- och stadsutvecklingsprojekt, samt utbildning om funktion och skötsel av solcellsdrivna skräpkorgar genomförts för parkentreprenör och underentreprenör.

Sommarens extrema väder med höga temperaturer och brist på nederbörd har medfört att gräsmattor och planteringar lidit brist på vatten. De långsiktiga effekterna av torkan visar sig först under nästa år då man kan se vilka växter som har överlevt torkan och vintern.

I syfte att öka kvaliteten på parkskötseln och den upplevda tryggheten i stadsdelsområdets parker har förvaltningen under sommaren utökat antalet feriearbetande ungdomar till 30 som har arbetat ute i parkerna.

Under sommaren har förvaltningen haft landskapsarkitektstudenter som har arbetat med att hantera frågor i synpunktportalen, besökt parker och kontrollerat parkskötseln. Denna årligen återkommande förstärkning har varit lyckad, bland annat genom korta svarstider i synpunktportalen samt snabba åtgärder på uppkomna situationer.

Under 2018 har förvaltningen på nämndens uppdrag utrett möjligheten att driva en mindre del av parkskötseln avseende landskapsvård och mindre, löpande, underhålls- och skötselåtgärder i egen regi. Förvaltningen avser återkomma till nämnden med ett beslutsunderlag under våren 2019.

Parkinvesteringar

I samband med parkernas dag återinvigdes Observatorielundens övre del efter två års arbete, i enlighet med det beslutade programmet från 2015. De avslutande etapperna längs Drottninggatan färdigställs under 2019. Syfte och mål med förnyelsen är bland annat att

förtydliga och förbättra parkens gångsystem, skapa tydliga och mer attraktiva entréer samt utveckla nya och befintliga platser för lek, picknick, vila och utsikt. Trädbeståndet ska också förnygras, gräsmattor och slänter ska förbättras samt belysningen förstärkas.

Programmet för Norrbackatäppans förnyelse färdigställdes och beslutades av stadsdelsnämnden i mars. Projektering för framtagande av de tekniska handlingarna har pågått under resten av året, med sikte på byggstart sommaren 2019.

Under oktober invigdes den upprustade Enkehusparken och flera hundra besökare deltog i festligheterna. Under senhösten startade de sista anläggningsarbetena närmast Enkehuset. Under våren 2019 färdigställs de sista planteringarna i parken.

Ett förslag till utveckling av en ny och förbättrad entré till Vasaparken/Sabbatsbergsparken från Torsgatan togs fram under våren. Ett program för platsen beslutades av stadsdelsnämnden i september. Projektering och genomförande planeras till 2019. Arbetet genomförs i samarbete med Bonnier Fastigheter.

Vidare har förvaltningen utrett placering av ny vattenlek inom stadsdelsområdet och föreslagit att program för en vattenlek i anslutning till Vasaparkens parklek ska tas fram 2019. För att anpassa parkerna till klimatförändring har konstbevattning installerats i Spökparken och en upprustning av gångvägar och gräsmattor har genomförts. Konstbevattning och upprustning av planteringsytor har även skett i Bellevueparken för att klara klimatförändringen. Snöröjning av gångvägar har utökats för ökad tillgänglighet till parker vintertid och lekplatsen på Torsgränd har fått en uppfräschning med ny och kompletterad lekupprustning.

Lika rättigheter för alla

I årets medborgarundersökning framgår att kvinnor upplever sig trygga i något högre utsträckning än män av de boende i stadsdelsområdet. 86 % av kvinnorna upplever sig trygga och 83 % av männen upplever sig trygga. På frågan om trygghet på kvällen råder dock omvända förhållanden. 76 % av kvinnorna upplever sig trygga ensamma på kvällen och 79 % av männen upplever sig trygga på kvällen. 33 % av kvinnorna avstår från att gå ut efter mörkrets inbrott och 26 % av männen avstår från att gå ut. Förvaltningen behöver fortsätta att arbeta med belysning och andra åtgärder för platser som kan upplevas otrygga kvällstid.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor ♀	84 %	83 %	86 %	78 %		82 %	76 %	2018
  Stockholmarens nöjdhet med rent och städlat ♀	60 %	57 %	64 %	58 %		72 %	70 %	2018
Analys Stockholmarens nöjdhet med rent och städlat har ökat från 2017. Denna indikator fångar medborgarnas uppfattning om renhållning på gatu- och parkmark, stadsdelsnämnden ansvarar för parkmarken och trafikkontoret ansvarar för gatumarken. Förvaltningens egna platskontroller under sommaren visade att kvalitén på renhållningen i stadsdelsområdets parker var god. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att förbättra renhållningen inom stadsdelsområdet.								
  Stockholmarens nöjdhet med skötsel av park och grönområden ♀	70 %	67 %	73 %	67 %		75 %	70 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Nöjdheten har ökat sedan föregående år och förvaltningen når upp till kommunfullmäktiges mål om 70 % nöjdhet. Förvaltningens egna platskontroller under sommaren visade att kvalitén på skötseln av stadsdelsområdets parker var god.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna verka för ökad trygghet i stadens utemiljöer med fokus på situationell brottsprevention	2018-01-01	2018-12-31	
 Kommunstyrelsen ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp och förvalta de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen	2018-01-01	2018-12-31	
 Trafiknämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för en tryggare utemiljö genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och genom att hantera växtlighet i det offentliga rummet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

1.3.1 Norrmalms stadsdelsområde är tryggt

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Målgrupp: Invånare och besökare på Norrmalm.

Förväntat resultat

Invånare och besökare upplever Norrmalms stadsdelsområde som tryggt.

Analys

Årets medborgarundersökning visar en positiv utveckling för stadsdelsområdet, och resultatet från City i Samverkans undersökning visar även den en positiv utveckling. Förvaltningen och Polismyndighetens gemensamma lägesbild visar att Klaraområdet fortfarande utgör en öppen drogszen och en riskmiljö för barn och unga, samt att otrygghet upplevs i delar av Observatorielunden och på Sveavägen. Utifrån detta bedömer förvaltningen att nämndmålet delvis uppfylls.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel invånare i stadsdelen som känner sig trygga i parker och grönområden	72 %			63 %		69 %		2018
Analys								
Kvinnor/flickor: 65 %								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
Män/pojkar: 78 %								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Berörda verksamheter ska tillsammans med trygghets- och säkerhetssamordnare komplettera sina lokala krisberedskapsplaner med rutiner för bemanning vid begränsad framkomlighet (enligt RSA 2017).	2018-01-01	2019-06-30	
Analys Förvaltningen har under året prioriterat att rikta insatser mot att stärka förvaltningens uppdrag kring krisstöd, samt stärka samverkan kring krisstöd i innerstaden. Personell resurs har tillförts verksamhetsområdet under hösten och aktiviteten att stödja de lokala rutinerna beräknas genomföras under första halvåret 2019.			
 Berörda verksamheter ska tillsammans med trygghets- och säkerhetssamordnare ta fram lokala rutiner för att ta emot och distribuera nödvatten (enligt RSA 2017)	2018-01-01	2019-06-30	
Analys Förvaltningen har under året prioriterat att rikta insatser mot att stärka förvaltningens uppdrag kring krisstöd, samt stärka samverkan kring krisstöd i innerstaden. Dialog med Stockholms Vatten kring kunskapsunderlag har initierats men aktiviteten har inte genomförts. Personell resurs har tillförts verksamhetsområdet under hösten och aktiviteten beräknas genomföras under första halvåret 2019.			
 En trygghetsvandring genomförs i Hagastaden	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen söker medel från de extra trygghetsmedel som finns i budget för 2018	2018-01-01	2018-09-30	
 Identifiera platser i parkerna som upplevs som otrygga utifrån synpunktsportalen och genomföra åtgärder mot detta	2018-01-01	2018-12-31	
 Minst tio verksamheter ska utföra brandskyddskontroller genom IA (enligt RSA 2017)	2018-01-01	2019-06-30	
Analys Aktiviteten har inte kunnat genomföras på grund av resursbrist. Personell resurs har tillförts verksamhetsområdet under hösten. Arbetet med att stärka verksamheternas systematiska brandskyddsarbete är påbörjat och beräknas avslutas under första halvåret 2019.			
 Trygghetsvandring genomförs tillsammans med ungdomsrådet.	2018-01-01	2018-12-31	
 Verksamheter med tidskritiska åtaganden enligt RSA ska implementera och testa att avbrottsplaner för IT och telefonberoenden fungerar för verksamheten. (enligt RSA 2017)	2018-01-01	2019-12-31	
Analys Förvaltningen har under året prioriterat att rikta insatser mot att stärka förvaltningens uppdrag kring krisstöd, samt stärka samverkan kring krisstöd i innerstaden. Aktiviteten har inte kunnat genomföras på grund av resursbrist. Personell resurs har tillförts verksamhetsområdet under hösten och aktiviteten beräknas genomföras under första halvåret 2019.			

Nämndmål:

1.3.2 Parker och grönområden är vackra, välskötta och välkomnande för alla

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Besökare till Norrmalms parker och grönområden.

Förväntat resultat

Parkerna sköts och utvecklas så att de är långsiktigt hållbara och upplevs som vackra, välskötta och välkomnande för alla.

Analys

Förvaltningen bedömer att nämndmålet uppfyllts. Enligt medborgarundersökningen har andelen invånare som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i parker och grönområden ökat. Resultatet visar även att möjligheten till picknic, lugn och ro har ökat. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att förbättra skötseln och underhållet i parkerna samt utveckla dem för att bemöta invånarnas behov.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel invånare i stadsdelen som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i parker och naturområden	83 %			73 %		77 %		2018
Analys Kvinnor/flickor: 84 % Män/pojkar: 82 %								
 Andel invånare i stadsdelen som anser att det finns goda möjligheter till picknic, lugn och ro i parker och grönområden	85 %			75 %		84 %		2018
Analys Kvinnor/flickor: 86 % Män/pojkar: 84 %								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Genomföra en informationskampanj tillsammans med trafikkontoret kring renhållning i parkerna och 24-timmars garantin	2018-01-01	2018-12-31	
 Genomföra åtgärder utifrån den trädvårdsplan som tagits fram för Tegnérkunden	2018-01-01	2018-12-31	
 Tillsammans med trafikkontoret kontinuerligt samarbeta kring skötsel av träd	2018-01-01	2018-12-31	
 Utökade planteringar med sommarblommor kring spegeldammen i Observatorielunden	2018-01-01	2018-12-31	
 Ökad samverkan med trafikkontoret kring gatuplanteringar i syfte att öka kvalitén på dessa	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att underliggande nämndmål uppfylls.

I stadsutvecklingsprojekt har förvaltningen bevakat att invånarnas behov av förskolor, specialbostäder och parker tillgodoses tidigt i stadsplaneringen. Planerna för Östra Hagastaden och Sabbatsberg har haft särskilt fokus. Förvaltningen har under året hållit i fyra referensgruppsmöten för Hagastaden där stadens förvaltningar träffas för att samordna sig och informera varandra om hur projekten fortskrider. En intern projektorganisation för planeringen av förvaltningens verksamheter och ansvarsområden i Hagastaden har tagits fram i syfte att stärka den interna samordningen.

Lika rättigheter för alla

Under förvaltningens arbete med stadsplanering bevakas att jämställdhetsperspektivet finns med i planeringen. Ur ett jämställdhetsperspektiv är det viktigt att planera för trygga miljöer där ingen hämmas av upplevd otrygghet. I de remisser som kommer till nämnden bevakar förvaltningen tillgänglighetsfrågor i alla aspekter. Nämnden arbetar för ett barn-, jämställdhets-, funktionshinders- och äldreperspektiv i planeringen, bland annat genom att efterfråga barnkonsekvensanalyser och att synpunkter från nämndens råd beaktas. Viktigt för alla målgrupper är en god tillgång till park-, lek-, fritids- och idrottsmiljöer.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	12			0		12	tas fram av nämnden	2018

Nämndmål:

1.4.1 Invånarnas behov av nämndens verksamheter är med tidigt i samhällsplaneringen

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Invånare i behov av samhällsservice.

Förväntat resultat

I remissvar och deltagande i arbetsgrupper bevakas invånarnas behov av specialbostäder, förskolor och offentliga platser inom Norrmalms stadsdelsområde.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Vid planeringen av nybyggnation bevakar nämnden tillsammans med andra berörda nämnder att tillgängligheten beaktas. Detta sker i dialog med funktionshinderrådet.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på att underliggande nämndmål uppnås.

Tillgängliga aktiviteter för alla invånare året om

I takt med att invånarna på Norrmalm blir fler ökar behovet av möjlighet till fritidsaktiviteter. Nämnden utvecklar aktiviteterna i parker och grönområden så att de kan användas året om samt utifrån ett jämställt nyttjande för alla invånare oavsett ålder eller förutsättningar.

Upprustningen av Enkehusparken har färdigställts, med bland annat en ny konstgräsyta med sandfyllning för ökad möjlighet till aktivitet och rörelse året om. Konstgräsytan har en fri form utan sarger för att locka till många olika typer av användning.

I Observatorielundens nedre del har nya boulebanor anlagts, som följd av ett medborgarförslag och under slutet av året inleddes utbytet av spegeldammens kant mot granitsten, för att kunna fungera bättre för skateboardåkning de delar av året då dammen är tömd.

Förvaltningen har utrett förutsättningen för ett bryggbad inom stadsdelsområdet. Förvaltningen anser att ett bryggbad i Brunnsviken, i anslutning till Bellevueparken vore lämpligt. Hittills har genomförda vattenprover dock visat att vattenkvaliteten är för dålig för att anlägga ett allmänt bad.

Vanadisstugan

Förvaltningen har utrett möjligheten att nyttja Vanadisstugan som en mötesplats och del i den öppna fritidsverksamheten. Fastigheten har visat sig ha ett omfattande renoveringsbehov och möjligheterna till renovering utreds vidare tillsammans med fastighetskontoret.

Lika rättigheter för alla

Den öppna förskolan och parkleken har erbjudit ett brett utbud av olika aktiviteter utifrån barn och ungas behov och önskemål. Ett normkritiskt och antirasistiskt förhållningssätt samt ett hbtq-perspektiv har varit med i planeringen och i genomförandet av aktiviteterna.

Förvaltningen är representerad i nätverket Fritid för alla för att säkerställa att barn och unga med funktionsnedsättning ges möjligheter att delta i stadens fritidsverksamheter på samma sätt som andra.

Fritidsgården har ett varierat besöksunderlag med olika behov och önskemål om aktiviteter. Vid fritidsgården har medarbetarna tillsammans med besökarna bland annat arbetat med ett

gårdsråd. I syfte att stärka ungdomars egenmakt har fritidsgården presenterat en deltagarbudget avsedd till olika aktiviteter som ungdomarna haft direkt möjlighet att kunna påverka. Detta har resulterat i att besökare fått en ökad förståelse för de ekonomiska förutsättningar som verksamheterna har samt en känsla av att kunna påverka.

I Vasastans parklek har en referensgrupp skapats för besökarna i syfte att öka barns och ungdomars delaktighet. Gruppens arbete har bland annat resulterat i att parklekens innemiljö ändrats om efter barnens idéer och förslag.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	68,5 %	70 %	67,7 %			79 %	79 %	2018
Analys Skolenkäten riktad till elever i årskurs 5, 8 samt gymnasiet. Nämnden saknar information om hur många av de svarande som är folkbokförda inom Normalms stadsdelområde								

Nämndmål:

1.5.1 Barn och unga deltar i utformningen av den öppna fritidsverksamheten

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Barn och unga i åldern 0 - 17 år.

Förväntat resultat

Barn och ungdomar deltar i de aktiviteter som anordnas.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel besökare (10-17 år) som känner sig delaktiga i utformningen av parklekarna och fritidsgården.	%93,06	92,86 %	93,33 %			70		VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 En fritidsgård provar att arbeta med deltagarbudget i syfte att stärka ungdomars egenmakt.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningen utreder neutrala mötesplatser och lokaler för föreningsliv både för gamla och unga.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har under året inte fått in signaler på att behov finns för neutrala mötesplatser och lokaler för föreningsliv. Förvaltningen fortsätter att bevaka frågan i syfte att kunna bemöta eventuella behov.			

Nämndmål:

1.5.2 Parker och grönområden möjliggör en mångfald av fritidsaktiviteter

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Besökare till Normmalms parker och grönområden.

Förväntat resultat

Drift och upprustning av parker säkerställer att invånarnas behov av möjlighet till lek, aktiviteter och rekreation tillgodoses samt att parkerna kan nyttjas året om. När nya parker anläggs i exploateringsområden arbetar förvaltningen för att invånarnas behov tillgodoses.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2017	Progno s helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel invånare som anser att det finns goda möjligheter till spontanidrott i Stockholm, som t.ex. motionsspår, bollplaner och öppna parktytor.	83 %	83 %	84 %	72 %		79 %		2018
 Antalet anläggningar för vinteraktiviteter i parkerna på Normalm	7					5		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen utreder platser och förutsättningar för bryggbad	2018-01-01	2018-09-30	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet är uppfyllt. Bedömningen grundas på den samlade bedömningen av förvaltningens insatser under året.

Lika rättigheter för alla

Kultur och skapande ska vara tillgängligt för alla människor i olika åldrar, prioriterade målgrupper för nämnden är barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Konst och kultur bidrar till att barn och unga ökar förståelsen för sin omvärld, ställer nya frågor och vara en del av samhället. Förskolorna har under året arrangerat "Förskolans dag" och en ljusinstallation i Tegnérlunden. Inför årets ljusinstallation har barnen samarbetat kring skapandet av gemensamma ljuslyktor, vilket har medfört att barnen bland annat har fått utveckla förmåga till att samarbeta och att kommunicera med andra kring ett gemensamt

projekt.

Nämndens kultursamordnare bevakar stadens kulturutbud och förskolorna har egna kulturombud som har ett särskilt ansvar för kulturfrågor. För att förskolornas barn ska ha nära till kultur och eget skapande har minst en professionell kulturupplevelse erbjudits varje termin. Genom att ta del av olika kulturupplevelser har barnen erövrat nya begrepp, utvecklat sitt språk och det egna kulturskapandet.

Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavarna är mindre nöjda jämfört med föregående år gällande frågan om de upplever att förskolan ger barnen möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan. Verksamheten har reflekterat kring resultatet och fastslagit att de på ett tydligare sätt behöver kommunicera kulturuppdraget med vårdnadshavarna.

För att motverka ofrivillig ensamhet och social isolering och främja kulturella och sociala aktiviteter har olika aktiviteter erbjudits för äldre personer. Utbud av aktiviteter på Träffpunkten Vasaträffen och dagverksamheterna har anpassats efter besökarnas önskemål och intresse. Gemensamma aktiviteter som erbjudits under året är bland annat yoga, dansklass, bussutflykter med olika resmål och kurs i franska bakverk. Samarbetet med SeniorNet har fortsatt under året och de kurser som erbjudits har varit välbesökta och omtyckta.

Föreningsbidrag

Under året har tolv ansökningar inkommit. De projekt som har beviljats medel har bland annat anordnat besök till konstutställningar, Rosendahls trädgård, språkcaféer och läxhjälp. Aktiviteterna görs ihop med medlemmarna och inbjudna i syfte att skapa social gemenskap.

En förening har under året startat projektet ”Vårt textila arv” där medlemmar träffades för att berätta om textilier de har hemma, dess betydelse och hur man skapade dem. Detta mynnade ut i en utställning och ett häfte med olika bilder och beskrivningar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	66,1 %	67,7 %	64,6 %	80,2 %		77 %	74 %	2018
Analys Norrmalms stadsdelsnämnd Skolenkäten riktad till elever i årskurs 5, 8 samt gymnasiet. Nämnden saknar information om hur många av de svarande som är folkbokförda inom Norrmalms stadsdelsområde.								

Nämndmål:

1.6.1 Invånare i alla åldrar tar del av ett varierat kulturutbud

 Uppfylls delvis

Beskrivning

I stadsdelsområdet finns öppna mötesplatser för social stimulans och gemenskap. Samverkan sker med det lokala kulturlivet som erbjuder kulturella arrangemang. I nämndens egna verksamheter finns möjlighet till eget skapande, musik, rörelse och teater. I förskolorna och den öppna fritidsverksamheten finns miljöer som skapar nyfikenhet och lust till eget kulturskapande. Under 2018 kommer en utredning att genomföras i syfte att undersöka om fler av nämndens lokaler kan utnyttjas även av civilsamhället.

Målgrupp: Prioriterade målgrupper är barn i åldern 1-6 år, personer över 65 år samt personer med en funktionsnedsättning.

Förväntat resultat

Invånare i alla åldrar tar del av ett varierat kulturutbud. Barn i förskolan introduceras till olika uttrycksformer och skapande tekniker. De personer som får insatser via nämndens verksamheter erbjuds olika kulturella upplevelser och möjlighet till skapande.

Analys

Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavarna är mindre nöjda jämfört med föregående år gällande frågan om de upplever att förskolan ger barnen möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan. Verksamheten har reflekterat kring resultatet och fastslagit att de på ett tydligare sätt behöver kommunicera kulturuppdraget med vårdnadshavarna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel föräldrar som upplever att sitt barn uppmuntras till att utveckla sin förmåga att skapa och uttrycka sig i olika former	86 %	85 %	87 %	90 %		91 %		2018
Analys Förvaltningens analys är att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.								
 Andel vårdnadshavare som upplever att förskolan ger deras barn möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan	66 %	67 %	64 %	70 %		75 %		2018
Analys Förvaltningens analys är att verksamheten på ett tydligare sätt behöver kommunicera kulturuppdraget med vårdnadshavarna								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskolans enheter arrangerar Förskolans dag och Ljusinstallationen	2018-01-01	2018-12-31	
 Stadsdelsnämnden ska erbjuda barn och unga i förskolan och den	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
öppna fritidsverksamheten minst en professionell kulturupplevelse per termin			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

God och trygg omsorg

Brukarundersökningar visar att de äldre på vård- och omsorgsboendena har förtroende för och känner sig väl bemötta av personalen. De verksamhetsuppföljningar som genomförts visar att patientsäkerhetsarbetet bedrivs i enlighet med gällande lagar och riktlinjer, även om det finns förbättringsområden inom hälso- och sjukvårdsdokumentationen och att arbeta riskförebyggande med fall, trycksår, nutrition, munhälsa och inkontinens. Den totala nöjdheten för hemtjänst men framförallt vård- och omsorgsboende har sjunkit något sedan föregående år. En förklaring till det kan vara omorganisation på vård- och omsorgsboendena inom nämndens ansvarsområde. Förvaltningens verksamhetsuppföljningar visar att möjlighet till utevistelse och sociala aktiviteter behöver förbättras.

Tryggt mottagande i hemmet

För att skapa en trygg och hållbar hemgång för de äldre som skrivs ut från slutenvård/korttidsvård har projektet "*Tryggt mottagande*" i hemmet pågått under året. Det är en kvalitetshöjande insats som sker i samverkan med Kungsholmens stadsdelsnämnd. Sammanlagt har förvaltningens beställarenhet erbjudit 23 personer insatsen. Responsen från enskilda och samverkanspartners är att insatsen fungerar bra.

Förebyggande insatser

En seniordag har anordnats för äldre fyllda 80 år. Evenemanget var välbesökt och besökarna fick möjlighet att träffa bland annat Röda korset, Polismyndigheten, bostadsanpassningsenheten, hörselfrämjande, biståndshandläggare och nämndens pensionärsråd. Syftet var att sprida information om olika förebyggande insatser som olika huvudmän och organisationer erbjuder.

Sociala aktiviteter

I syfte att motverka ofrivillig ensamhet och social isolering har en mängd sociala, fysiska och kulturella aktiviteter erbjudits de äldre. Besökarna på dagverksamheterna den öppna träffpunkten Vasaträffen uppvisar en hög nöjdhet. Utbudet anpassas efter besökarnas önskemål och intressen. På Vasaträffen har riktade aktiviteter erbjudits, exempelvis herrklubben. Gemensamma aktiviteter som erbjudits under året har bland annat varit yoga, dansklass, bussutflykter med olika resmål och kurs i franska bakverk. Samarbetet med SeniorNet har fortsatt under året och de kurser som erbjudits har varit välbesökta och omtyckta. Finska självständighetsdagen uppmärksammas varje år.

Verksamhetsuppföljningarna på vård- och omsorgsboendena visar att boendena erbjuder gruppaktiviteter men behöver förbättra de individuella aktiviteterna. Flera vård- och omsorgsboenden arbetar med så kallad egentid där den äldre utformar aktiviteter med kontaktpersonen. Enligt verksamhetsuppföljningarna erbjuds egentid i varierande omfattning och fortsatt utvecklingsarbete planeras. För personer med kognitiv svikt kan aktiviteter som taktill massage och musik skapa lugn och trygghet och erbjuds kontinuerligt.

Enheten för förebyggande verksamhet

Enheten för förebyggande verksamhet är en ny enhet som startade i augusti 2018. Enheten består av den biståndsbedömda dagverksamheten Klockhuset, med inriktning mot demens, den öppna mötesplatsen Vasaträffen, aktivitetscenter och anhörigstöd. Enhetens uppdrag är att ta ett samlat grepp om det förebyggande arbetet och fokus är att öka välbefinnande och självständighet för äldre personer inom stadsdelsområdet för att genom detta förskjuta behov av insatser från äldreomsorgen.

Aktivitetscenter

Arbetet med att utveckla aktivitetscenter på Vädurens seniorboende har pågått under 2018. Under våren har social samvaro anordnats en till två gånger i veckan. Kulturella aktiviteter i samarbete med stadsbiblioteket har anordnats. Utvecklandet av dessa aktiviteter har skett i nära samarbete med trivselrådet på Vädurens seniorboende. Under våren anordnade trivselrådet en bussutflykt med fågelskådning vilken stadsdelsnämnden var med och finansierade. Även besökare på den öppna sociala mötesplatsen Vasaträffen erbjöds att delta, men intresset var lågt. Under våren genomfördes en ombyggnation med ny entré i syfte att underlätta för närboende att besöka Vädurens aktivitetscenter.

Kost och måltider

Tre av fem vård- och omsorgsboenden uppnår kommunfullmäktiges årsmål. Det kommunala vård- och omsorgsboendet har arbetat med att förbättra måltidsupplevelsen för de äldre, vilket har lett till ett förbättrat resultat i brukarundersökningarna som dock inte når årsmålet.

Lika rättigheter för alla

Ett gott exempel är beställarenhetens äldreomsorgs arbete med jämställdhetsintegrering. Enheten har under året arbetat med att analysera dokumentationsgranskning, aktgranskning av avgifter, brukarenkäten och anhörigenkäten utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Där det är möjligt analyseras enhetsmålen utifrån kön och skillnader mellan kvinnor och män kommenteras utifrån bland annat forskning. Flera medarbetare deltog på föreläsningen om normkritiskt förhållningssätt och våld som staden anordnade och responsen var att den öppnade upp för reflektion och erbjöd praktiska verktyg i arbetet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2017	Progno s helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen 	65 %	64 %	65 %	64 %		72 %	72 %	2018
Analys Tre av fem vård- och omsorgsboenden uppnår årsmålet. Det kommunala vård- och omsorgsboendet har förbättrat resultatet (67%) sedan föregående år men når inte årsmålet. Mat och måltider förblir ett förbättringsområde som det kommunala vård-								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
och omsorgsboendet arbetar vidare med, bland annat i form av stöd från dietist.								
  Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra 	52 %	48 %	54 %	61 %		56 %	56 %	2018
Analys Årsmålet nås inte, nämndens resultat är i nivå med staden. Förvaltningens verksamhetsuppföljningar visar att vård- och omsorgsboendena har en rutin kring utomhusvistelse men att denna inte alltid efterföljs. Utomhusvistelse fortsätter att vara ett utvecklingsområde. En analys är att utomhusvistelse behöver erbjudas oftare och att dokumentation ska ske när det erbjuds.								
  Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen 	70 %	70 %	70 %	80 %		86 %		2018
Analys Indikatorn omfattar både hemtjänst och vård- och omsorgsboende. Årsmålet nås inte men nämndens resultat är i nivå med staden. En hög andel äldre, 84 procent, på den kommunala hemtjänsten tycker att "personalen tar hänsyn till åsikter och önskemål". Resultatet varierar på vård- och omsorgsboendena. Boendena arbetar med delaktighet genom genomförandeplaner, individuella aktiviteter etcetera men detta behöver förbättras. De verksamhetsuppföljningar som förvaltningen genomfört visar på ett utvecklingsbehov gällande individuella aktiviteter och individanpassad omsorg.								
  Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen 	83 %	83 %	82 %	86 %		86 %	84 %	2018
Analys Indikatorn omfattar både hemtjänst och vård- och omsorgsboende. Fyra av fem vård- och omsorgsboenden når årsmålet. Sammantaget når hemtjänstföretagen inte årsmålet med sina 78 procent, den kommunala hemtjänsten uppvisar dock 83 procent nöjdhet i frågan.								
  Andelen nöjda omsorgstagare i äldreomsorgen 	82 %	81 %	84 %	87 %		85 %		2018
Analys Indikatorn omfattar både hemtjänst, dagverksamhet och vård- och omsorgsboende. Årsmålet nås inte, men nämndens resultat ligger i linje med stadens. Den sammantagna nöjdheten på vård- och omsorgsboendena har minskat sedan föregående år och detta kan ha påverkat utfallet på denna indikator.								
  Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	12,2			11,6		10	Max 10 personer	2018
Analys Privata hemtjänstföretag uppvisar ett bättre resultat än den kommunala hemtjänsten. En förklaring till det kan vara att den kommunala hemtjänsten har underleverantörer som utför bland annat städningen, vilket leder till flera besök av olika personer. Kontinuitet förblir ett förbättringsområde.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet och registreringen i Senior Alert och Svenska Palliativregistret för att få underlag till förebyggande åtgärder i syfte att bland annat minska fallskadorna	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Samtliga vård- och omsorgsboenden inom nämndens ansvarsområde registrerar i palliativregistret. Registreringen i senior alert fortsätter att vara ett utvecklingsområde. Vård- och omsorgsboendena arbetar strukturerat med att minska fallskadorna genom riskbedömning och åtgärder.			
  Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och föreslå förbättringar som ökar likställigheten i staden samtidigt som det avlastar biståndshandläggare från administrativa uppgifter	2018-01-01	2018-12-31	
  Äldrenämnden ska initiera ett kvalitetsutvecklingsarbete inom särskilt boende för äldre i samarbete med stadsdelsnämnderna	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

1.7.1 Äldre är trygga och får en individuellt anpassad vård- och omsorg av god kvalitet.

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Målgrupp: Invånare 65 år eller äldre.

Förväntat resultat

Äldre är trygga med de insatser som ges inom nämndens verksamheter. De är nöjda och kan påverka hur insatserna utförs.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Hemtjänst: Andel brukare som sammantaget är nöjd med hemtjänsten.	82			85		85 %		2018
Analys Nämndens resultat ligger i linje med staden men årsmålet nås inte helt.								
 Hemtjänst: Andel brukare som upplever att de är informerade om tillfälliga förändringar i deras omsorg	67			65		71 %		2018
Analys Resultatet har förbättrats något sedan föregående år men hemtjänstföretagen behöver bli bättre på att kommunicera förändringar som ej är schemalagda med de äldre.								
 Hemtjänst: Andel brukare som vet vart de ska vända sig med synpunkter och klagomål	62			64		65 %		2018
Analys Det finns en rutin gällande synpunkter och klagomål som de äldre och anhöriga får information om vid bland annat inflyttning. Resultatet visar att information om detta behöver ges mer regelbundet.								
 Vård och omsorgsboende: Andel brukare där dokumenterad ADL-	90			90		90 %		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
bedömning är utförd.								
	Vård och omsorgsboende: Andel brukare som sammantaget är nöjd med äldreboende.	79		84		80 %		2018
Analys Nämndens resultat har sjunkit sedan föregående år. En förklaring är att två vård- och omsorgsboenden som drivs på entreprenad har bytt utförare, vilket kan ha påverkat den sammantagna nöjdheten.								
	Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som upplever att de kan påverka vid vilka tider insatserna utförs.	50		55		62 %		2018
Analys Tre av fem vård- och omsorgsboenden uppvisar ett resultat i linje med årsmålet, medan två boenden hamnar långt under. En analys är att schemalaggningen i högre utsträckning behöver anpassas efter den äldre på de boenden som inte uppnår årsmålet.								
	Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som upplever att de är informerade om tillfälliga förändringar i deras omsorg.	49		48		50 %		2018
Analys Resultatet har förbättrats något sedan föregående år. En analys är att anhöriga- som övervägande är de som svarar på brukarundersökningen- får information om något inträffat i efterhand och inte när det sker. Upplevelsen blir då att man inte blir informerad när förändringarna sker, vilket frågan omfattar.								
	Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som vet vart de ska vända sig med synpunkter och klagomål	44		48		65 %		2018
Analys Det finns en rutin gällande synpunkter och klagomål som de boende och anhöriga får information om vid bland annat inflyttning. Vård- och omsorgsboendena behöver arbeta mer strukturerat med att informera anhöriga och de boende om denna rutin.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen utvecklar arbetet med måltider och aktiviteter för de äldre inom vård- och omsorgsboendet i egen regi.	2018-01-01	2019-12-31	
Analys Under 2018 har det kommunala vård- och omsorgsboendet arbetat för att skapa en trivsam måltidssituation. Bland annat har nytt porslin köpts in, nattfastan har mätts för att säkerställa att den inte överskrider mer än elva timmar, och verksamheten har bytt matleverantör vilket har lett till att flera äldre tycker att maten är god. Under 2019 kommer verksamheten vidareutvecklas inom kost och nutrition.			
 Undernäring- förebygga- upptäcka-åtgärda-följa upp	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningen bedömer att inriktningsmålet *Ett klimatsmart Stockholm* har uppfyllts. Bedömningen grundas på att samtliga sex verksamhetsområdesmål har uppfyllts.

Stadsdelsnämnden har formulerat sex nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Under 2018 beviljades nämnden klimatinvesteringsmedel och har inom ramen för detta utbytt äldre belysning till LED-belysning och äldre vitvaror till mer energieffektiva alternativ. Arbete kommer att fortsätta under 2019.

Förvaltningen når inte årsmålet för indikatorn köpt energi. Förvaltningens analys av resultatet är att det funnits el-abonnemang utanför stadens ramavtal, och energiförbrukningen för dessa abonnemang har inte kunnat redovisas i indikatorn. Efter översyn finns nu samtliga el-abonnemang inom ramavtalet, vilket har medfört att en ökad energiförbrukning nu redovisas. Ytterligare en faktor som påverkar är att indikatorn inte sätter energiförbrukningen i relation till utökning av lokalytor.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Köpt energi (GWh)	3,5 GWh			3,5 GWh		2,6 GWh	1785 GWh	2018
Analys								
Det har funnits el-abonnemang som har haft leverantörer som inte har funnits inom det upphandlade avtalet för köp av energi. El-förbrukningen från dessa abonnemang har tidigare inte kunnat redovisas, men efter översyn finns samtliga abonnemang inom stadens ramavtal, vilket innebär en högre förbrukning. Hänsyn till detta kommer att tas inför kommande årsmål.								

Nämndmål:

2.1.1 Nämndens lokaler är energieffektiva

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämndens energiförbrukning minskar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel av åtgärdade energieffektiviseringar utifrån nämndens förskolelokalers underhållsplaner.	100 %			50 %		80 %		2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Förvaltningen har en biogasbil och använder odubbade däck. Under upphandling ställs miljökrav på entreprenörernas maskinpark. Miljörevision är genomförd på entreprenadens maskinpark med godkänt resultat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	83,12 %				100 %	100 %	85 %	VB 2018

Nämndmål:

2.2.1 Transporter inom nämndens verksamheter är miljömässigt hållbara

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämndens transporter sker med miljövänliga fordon enligt nämndens resepolicy.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Behovet av eldrivna lastcyklar och cyklar i nämndens verksamheter utreds.	2018-01-01	2018-12-31	
 Genomförande av miljörevision av parkentreprenörens maskinpark	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att underliggande nämndmål är uppfyllt.

Förvaltningen har deltagit i styrgruppen för god vattenstatus som leds av miljöförvaltningen samt i den strategiska samordningsgruppen för grönplanering som leds av stadsträdgårdsmästaren på trafikkontoret.

Under 2018 har en ny skötselplan för Vanadislunden färdigställts. Skötselplanen innebär förändrad skötsel i syfte att öka den biologiska mångfalden, flera fågel- och fladdermusholkar har satts upp och varierat växtmaterial har planterats in i parken för att öka artrikedomen. I samband med Enkehusparkens förnyelse har en äppellund planterats i parken och stora nya planteringsytor med en mångfald av arter har anlagts.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden, arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

2.3.1 Parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Strategier för dagvattenhantering, skötsel som prioriterar biologisk mångfald och stadsodling gör att parker och grönområden är anpassade till nya klimatförändringar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Sköta Bellevueparkens strandlinje mot Brunnsviken så att både rekreation och biologisk mångfald främjas	2018-01-01	2018-12-31	
 Ta fram en skötselplan för Vanadislunden i syfte att öka den biologiska mångfalden och stärka ekosystemtjänsterna	2018-01-01	2018-08-31	
 Utredda möjligheten till ökat lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) i varje parkupprustningsprojekt	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Barn, unga och naturens kretslopp

Förskolan och den öppna fritidsverksamheten har arbetat för att barn och unga ska få kunskap om sin delaktighet i naturens kretslopp samt öka förståelsen för hur de kan bidra till en hållbar miljö. Inom förskolan används bland annat återvinningsmaterial i det skapande arbetet och miljöstationer besöks tillsammans med barnen. Verksamheten har sett en ökad lust och nyfikenhet hos barnen gällande att använda digitala verktyg i sitt utforskande. Barnen har till exempel med hjälp av USB mikroskop och rörliga webbkameror närmat sig sin omvärld för att göra den mer begriplig. Genom observation, pedagogisk dokumentation samt reflektion tillsammans med barnen kan verksamheten se att barnen utvecklat en förståelse för naturvetenskapliga fenomen, hållbar utveckling och ett ansvarstagande kring miljö och material.

Miljösmart avfallshantering

Förvaltningen har genomfört installation av digitala skräpkorgar i samtliga av Norrmalms stadsdelsförvaltnings parker. Införandet av de smarta skräpkorgarna har inneburit tydliga ekonomiska och miljömässiga vinster, bland annat minskade antalet transporter med 70 procent. Resultatet av satsningen gjorde att förvaltningen vann Stockholms stads Digitaliseringspris.

Satsningen på skräpkorgar med källsortering i stadsdelsområdets mest välbesökta parker är genomförd enligt verksamhetsplan, genom att nämnden beviljats sökta klimatinvesteringsmedel. Nio stationer för källsortering har placerats ut och totalt finns elva stationer. Invånarna får ökad möjlighet att sortera sitt avfall, vilket leder till lägre deponikostnader och en mer miljövänlig och klimatsmart stad.

Nämndmål:

2.4.1 Invånarna har förutsättningar att välja en miljövänlig livsstil

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Miljögifter i nämndens verksamheter, där barn och unga vistas är kartlagda. Andelen ekologiska livsmedel i verksamheterna har ökat. Skräphanteringen i parkerna är miljösmart. Barnen har kunskap om ekologisk hållbarhet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel vårdnadshavare som upplever att deras barn uppmuntras till att utveckla sin förståelse för hållbar utveckling	78 %	77 %	78 %	82 %		83 %		2018
Analys								
Förvaltningens analys är att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor bidrar till att årsmålet inte uppnås.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
-----------	------------	-----------	-----------

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ansöka om klimatinvesteringsmedel för inköp av källsorteringskärl	2018-01-01	2018-12-31	
 Nämndens verksamheter arbetar för att minimera sitt matsvinn samt där det uppkommer förpackningar möjliggöra för sortering.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Giffri inomhusmiljö

Utvecklingsarbetet för en hållbar och kemikaliesmart förskola har fortgått under året. Webbutbildning, vägledning och inköphjälp är exempel på material som kemikaliecentrum tagit fram för att tydliggöra, underlätta och effektivisera förskolornas arbete för en kemikaliesmart förskola. Förskolorna har genomfört åtgärder tillhörande nivå två i kemikaliecentrums vägledning. Till exempel har inköp av nya vilomadrasser gjorts, plasttallrikar i köken bytts ut till lättviktsporcelain och vid inköp av förbrukningsmaterial har giffria alternativ premierats.

Giffria material och skötselmetoder i parker

Förvaltningen har under våren deltagit i dialog och erfarenhetsutbyte i stadens arbete med att ta fram rekommendationer för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi. Arbetet har letts av miljöförvaltningen, och stadsdelsförvaltningen har bidragit med synpunkter och kunskap utifrån ansvarsområdet för parkerna i stadsdelsområdet.

Förvaltningen har under året deltagit i workshop och seminarium i stadens arbete med att ta fram "*Handlingsplan mot minskad spridning av mikroplast*", som letts av miljöförvaltningen. Spridning från däck genom fordonstrafik, från nedskräpning och från byggnader under byggprocessen har identifierats som de största källorna med hög påverkan. Spridning från tvätt med syntetmaterial och spridning från konstgräsplaner som innehåller gummigranulat har bedömts som medelhög påverkan. Spridning från kosmetiska produkter, båtbottnfärger, deponier, lekplatser, förskolor, skolor, klottersanering, tillverkning av primärplast har bedömts ha liten påverkan.

Förvaltningen har påbörjat en utredning om möjlighet att genomföra rening av dagvattnet från Vasaparkens bollplan, med ett filter som kan fånga upp mikroplaster.

Hållbara matvanor

Hållbara matvanor och livsmedelsval är viktiga ur miljö- och klimatsynpunkt. Förskolan har medverkat till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
-----------	------------------	--------------------	--------------------------	--------------------------	---------------	--------	-------------	--------

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %					100 %	70%	2018
  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %			100 %		0 %	80%	2018
Analys								
Förvaltningen har arbetat in krav från byggvarubedömningen i den nya upphandlingen för markentreprenad som kommer gälla från och med 2019.								
  Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50,96			43,03		60 %	45%	2018
Analys								
Årsmål avseende inköp av ekologiska livsmedel i förskolan uppnås inte inom vissa enheter. Andelen ekologiska livsmedel ligger relativt lågt inom socialtjänstens utförarenheter. Detta kan förklaras med att inom LSS-bostäderna och stödboende inom socialpsykiatri är det främst de boende som själva köper sina livsmedel. Förvaltningens analys är den inom vissa förskolekök inte är möjligt att tillreda mat från grunden samt utmaningar att finna ekologiska varor i stadens inköpssystem.								

Nämndmål:

2.5.1 Nämndens verksamheter är giftfria

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Miljögifter i nämndens verksamheter där barn och unga vistas ska minska. Miljöfarliga material är ersatta med miljösmapta alternativ.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Chefer och miljöombud inom förskolan och den öppna fritidsverksamheten deltar i kemikaliecentrums utbildningar	2018-01-01	2018-12-31	
 Medarbetare inom förskolan som inte genomgått kemikaliecentrums webbutbildning deltar under året	2018-01-01	2018-12-31	
 Medarbetare på parkmiljöavdelningen skaffar sig fördjupad kunskap ur ett miljöperspektiv om material som används på våra lekplatser.	2018-01-01	2018-09-30	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet är uppnått. Bedömningen grundas på att det underliggande nämndmålet är uppfyllt.

Förvaltningen arbetar fortlöpande med att förbättra ventilation och åtgärda bullerproblem på förskolor i samarbete med miljöförvaltningen och hyresvärdar. Av de verksamheter som har haft miljöföreläggande har hälften åtgärdas. En del av ventilations- och bullerproblemen kan endast åtgärdas när delar eller hela verksamheten inte finns i lokalerna. Detta medför att det är begränsad tillgång till lokalerna för när vissa åtgärder kan genomföras.

Även satsningen på klimatinvesteringar har påverkat inomhusmiljön positivt eftersom åtgärderna gett bättre luft och mindre buller med nya torkskåp.

Nämndmål:

2.6.1 Nämndens verksamhetslokaler har en god inomhusmiljö.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förbättrad inomhusmiljö i nämndens verksamhetslokaler.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden genomför åtgärder utifrån miljöförvaltningens tillsynsrapporter inom tillsynsprojekt buller i förskolan.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bedömer att inriktningsmålet *Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* har uppfyllts. Bedömningen grundas på att samtliga fem verksamhetsområdesmål har uppfyllts.

Nämnden har bidragit till att uppfylla kommunfullmäktiges mål om ett *Ekonomiskt hållbart Stockholm* genom att verksamheten drivs inom tilldelade budgetramar med fokus på uppsatta verksamhetsmål. Till inriktningsmålet hör fem mål för verksamhetsområdet. Samtliga mål har uppfyllts under året.

Stadsdelsnämnden har formulerat tre nämndmål som bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts

Samverkan med högskolor och lärosäten

Nämndens verksamheter tar regelbundet emot praktikanter från olika högskolor och lärosäten. Att kunna erbjuda praktikplatser av god kvalitet är en av flera strategier för att attrahera och rekrytera ny personal. Berörda högskolor är till exempel Socialhögskolan, Stockholms universitet, Lärarhögskolan men även skolor som utbildar inom ramen för gymnasiekompetens som undersköterskor.

Inom ramen för förvaltningens trygghetsarbete har förvaltningen deltagit i Kungliga Tekniska Högskolans nätverk Trygga Platser arbetsgrupp kring processer och partnerskap vid situationell brottsprevention. Arbetsgruppen leds av Dr, Docent Michael Landzelius på Centrum för urban trygghet och samhällssäkerhet (URBSEC) vid Göteborgs universitet. Förvaltningen har via skypemöten med brottsförebyggare i arbetsgruppen delat sina erfarenheter kring samverkan i Klaraområdet och tagit del av erfarenheter i andra delar av staden och landet.

Förvaltningen har tillsammans med Stockholms universitet anordnat en utlokaliserad handledarutbildning i syfte att kunna ta emot fler studerande från förskolläraryrket.

Under hösten gavs en storföreläsning för förskolans pedagoger av Sven Persson, professor i pedagogik vid Malmö universitet. Föreläsningen belyste hållbara relationer och förskolans betydelse för social jämlikhet.

Under våren hölls en stadsdelsgemensam föreläsning för samtliga pedagoger om digitalisering och kodning i förskolan. Föreläsningen gavs av Linda Mannila som forskar inom datavetenskapens didaktik vid Linköpings universitet. Arbete med digitalisering med inriktning på programmering och kodning har gett positiva resultat i verksamheten. Erfarenheterna från utbildningen har skapat ett intresse av att få mer kunskap inom området och ett ökat intresse för de möjligheter som digitaliseringen kan skapa i verksamheten.

Mälardalens högskola har ett forskningsprojekt där skillnader i bemötande avseende kvinnor och män som söker budget- och skuldrådgivning undersöks. Rapporten förväntas färdigställas under 2019, och kommer att presenteras under årets BUS dagar. Förvaltningens budget- och skuldrådgivare deltar i fokusgrupp, har blivit intervjuade och aktgranskning genomförs av forskaren.

Stockholms stads upphandlade uppdragsutbildning från Karolinska Institutet gällande våld i nära relationer har varit uppskattat och ett flertal medarbetare har vidareutbildat sig.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	80					65	Tas fram av nämnden	VB 2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Detta grundas på att underliggande nämndmål har uppfyllts.

Inom ramen för Vision Klara samverkar stadsdelsförvaltningen med City i Samverkan som är en icke vinstdrivande medlemsorganisation. Medlemmar är Stockholm stad, lokala fastighetsägare, lokal handel, SL och Polismyndigheten samt enskilda företag och organisationer. Tillsammans med aktörerna inom City i samverkan genomförs samverkansprojekt för att förbättra platser och funktioner. Målsättningen är en vacker, trygg, attraktiv och händelserik citykärna som är öppen för alla.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stockholm Business Region AB ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Under året har ingen näringslivsanalys initierats, däremot sker samverkan med näringslivet i olika konstellationer utifrån uppkomna behov inom stadsdelsområdet.			

Nämndmål:

3.2.1 Nämnden har ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Företag med placering inom Norrmalms stadsdelsområde.

Förväntat resultat

Nämnden har ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Bedömningen grundas på att underliggande nämndmål uppnås.

Försörjningsstöd

Fler personer kommer ut i arbete och egen försörjning. Arbetslösheten ligger på cirka två

procent inom i stadsdelområdet Norrmalm. Samverkan sker med Jobbtorg. Under året har dock antalet bidragshushåll ökat med sju hushåll i genomsnitt jämfört med 2017. Nämnden har höga kostnader för boende på vandrarhem, vilket till en del förklaras av att stora anknytningsfamiljer kommit till Sverige och saknar boende. Försörjningsstödsenheten arbetar för att familjerna hittar varaktiga boendelösningar, bland annat genom att ge stöd och vägledning till bostadslösa att hitta bostad. Barnfamiljer är prioriterade i arbetet.

De personer som har försörjningsstöd av socialmedicinska rehabiliteringsskäl står långt från arbetsmarknaden och utgör en sårbar grupp med komplex problematik. Årsmålet har nåtts då 25 procent har gått till egen eller annan försörjning efter insatser i förvaltningen.

Feriearbete för ungdomar

Under året har 150 ungdomar fått sommarjobb inom Norrmalms stadsdelsförvaltning. Norrmalm har haft utbyte av 30 feriearbetande ungdomar med Enskede-Årsta-Vantör under 2018. Syftet med utbytet är att ungdomarna ska få chans att etablera nya kontaktytor och få erfarenheter från en annan stadsdel än den de bor i.

Budget och skuldrådgivning

De flesta som vänder sig till rådgivningen har minskade inkomster på grund av exempelvis sjukdom, arbetslöshet eller skilsmässa och har svårt att betala sina räkningar och är överskuldssatta. Rådgivningen har omfattat hjälp att lägga upp en budget, information och råd kring överskuldssättning samt stöd inför ansökan om skuldsanering. Rådgivarna har under året informerat socialtjänsten i innerstadsdelarna om verksamheten samt informerat vid chefsmöte på Södermalm och på Södermalms aktivitetshus. Uppsökande verksamhet har bedrivits, och en kontinuerlig kontakt är etablerad med Katarina kyrka. Rådgivarna har funnits på plats varannan vecka och även hållit en ekonomi- och juridikskola i samarbete med kyrkans jurist. Rådgivarna har föreläst för vuxenutbildningen i Stockholms stad och besökt organisationen ”Ett tak, två generationer”, som är en bostadstjänst där seniorer med stor bostad hyr ut en del av sin bostad till studenter.

Lika rättigheter för alla

Förvaltningens verksamheter arbetar för att synliggöra barnperspektivet i handläggning och Barnkonsekvensanalyser genomförs i ärenden där barn kan påverkas av beslut. I budget- och skuldrådgivarnas arbete ingår alltid att uppmärksamma om minderåriga barn är berörda utifrån den ekonomiska situationen. Inom försörjningsstödet arbetar handläggarna även specialiserat för att ge stöd och vägledning till bostadslösa att hitta bostad, barnfamiljer är prioriterade.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,29 %	0,32 %	0,26 %	0,23 %		0,5 %	1,6%	VB 2018
  Andel unga som varken arbetar eller studerar							Fastställt 2018	2018
Analys								
Enligt SLK är mätmetod är under framtagande. Underlag för att mäta utfallet behöver beställas från SCB. Nämnderna								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
behöver inte ange årsmål i rapporteringen utan kan ange "Fastställs 2018".								
  Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,17 %	0,19 %	0,16 %	0,16 %	0,16 %	0,16 %	1,1%	VB 2018
Analys								
Målet nås inte på grund av att fler vuxna/familjer än beräknat är långvarigt beroende av försörjningsstöd eftersom de har svårt med språket, lägre utbildningsnivå, inte är integrerade i samhället och har högre boendekostnader. Det tar längre tid att få ut dem till egen försörjning. Målet för Normalm om långvarigt ekonomiskt bistånd är lägre än för de andra innerstadsdelarna Östermalm och Kungsholmen som har 0,25 som mål.								
  Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	9 st	4 st	5 st	7 st		7 st	1 000 st	VB 2018
  Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	25 st	7 st	18 st	22 st		15 st	500 st	VB 2018
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	201					200 st	9 000 st	VB 2018
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	41			36		40 st	1 000 st	VB 2018
  Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	150 st	78 st	72 st		150	132 st	9 000 st	VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska genom jobbtorgen för unga i Kista, Skärholmen och vid Globen, och i samarbete med stadsdelsnämnderna förstärka det uppsökande och stödjande arbetet för unga utan sysselsättning och med komplex problematik samt utveckla insatser för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2018-01-01	2018-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna öka utbytet mellan stadsdelarna kring sommarjobben för att öka sammanhållningen i staden och möjliggöra för fler att testa arbete i andra stadsdelar än där man bor.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys			
Normalm har som föregående år haft utbyte kring 30 platser med Enskede-Årsta-Vantör. Ett skäl till att vi behållit siffran från föregående år är att det är en del extra administration kring utbytena. Utbytet över staden 2018 har ökat då fler förvaltningar har inlett utbyten.			
  Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med villkor för sysselsättningsfrämjande åtgärder vid upphandlingar.	2018-01-01	2018-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhället för att skapa förutsättningar för jobb.	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga.			
  Stadsdelsnämnderna ska, exempelvis inom ramen för sina olika verksamhetsområden, öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Frösunda som driver LSS-boende på entreprenad i stadsdelen vill utöka samverkan med dagliga verksamheter. Vuxenheten hänvisar personer till den Arbetsförmedling som är specialiserad för funktionsnedsatta.			

Nämndmål:

3.3.1 Invånarna klarar sin egen försörjning

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Invånare som inte klarar sin egen försörjning. Prioriterade målgrupper är barnfamiljer och nyanlända.

Förväntat resultat

Invånarna lever ett självständigt liv och klarar sin egen försörjning.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Nämnden har inte formulerat egna nämndmål, men bedömer att förvaltningens samverkan med utbildningsnämnden och aktiviteter inom nämndens kompetensförsörjning bidrar till att målet uppnås.

Från nyanländ till nyanställd

Norrmalm och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltningar har varit piloter i ett av de uppdrag som utbildningsnämnden fått i årets budget, "*Från nyanländ till nyanställd*" i förskolan. Under hösten har förvaltningarna erbjudit praktik för nyanlända med pedagogisk utbildning. Nämndens förskolor har tagit emot tre studenter under hösten. Praktiken har syftat till att erbjuda språkträning och erfarenhet av svensk förskola.

Kompetensförsörjning

Nämndens kompetensförsörjningsplan beskriver behoven i förvaltningens verksamheter och vilka yrken som bedöms vara bristyrken. Förvaltningen arbetar med att erbjuda kompetensutveckling på olika nivåer, enstaka kurser och vidareutbildningar till yrken som barnskötare och förskollärare. Samtliga medarbetare har en individuell utvecklingsplan för att möta verksamhetens behov. Även specialistvidareutbildningar har genomförts som till exempel Silviasyster-utbildningar för att öka kompetensen kring demens.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet är uppfyllt. Bedömningen grundas på att de underliggande nämndmålen är uppfyllda.

Verksamhetens resurser förvaltas och används väl med fokus på resultat och effekter för invånare och parkbesökare

I ett växande stadsdelsområde ställs allt högre krav på samverkan för att få bästa möjliga resultat. I flertalet pågående projekt tecknas samarbetsavtal och överenskommelser om samfinansiering. I Enkehusparken görs arbeten i samverkan med fastighetskontoret. I Norrbackatäppan samfinansieras upprusningen av både exploateringskontoret och utbildningsförvaltningen. Ett samarbete med Bonnier Fastigheter har inletts för byggnation en ny entré till Vasaparken vid Torsgatan. I belysningsfrågor samarbetar förvaltningen kontinuerligt med trafikkontoret.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,4 %			99,6 %		100 %	100 %	VB 2018
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	99,5 %			99,8 %		100 %	100 %	VB 2018
  Nämndens prognossäkerhet T2	0 %			0 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2018

Nämndmål:

3.5.1 Nämndens resurser används väl med fokus på resultat för våra invånare

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämnden har en budget i balans.

Analys

Nämnden har en budget i balans. Förvaltningen arbetar med att förbättra uppföljningen av verksamheterna och har månatliga dialoger med chefer. Ett nytt prognosverktyg kommer att införas i staden som ska bidra till en bättre ekonomistyrning och den första informationen har skett till samtliga enhetschefer.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	0			1	0	1		VB 2018
Analys								
Nämnden har under 2018 ingen tävlande enhet i kvalitetsutmärkelsen. En orsak är att förvaltningen har flera nya enhetschefer som behöver prioritera att lära känna verksamheterna.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen fortsätter att utveckla uppföljningen av nämndens verksamheter, med fokus på resultat och effekter för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bedömer att inriktningsmålet *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* har uppfyllts. Bedömningen grundas på samtliga åtta verksamhetsområdesmål, som är kopplade till inriktningsmålet, har uppfyllts.

Stadsdelsnämnden har formulerat åtta nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på de aktiviteter som genomförts under året.

Program för ett jämställt Stockholm

Stadens program för ett jämställt Stockholm syftar till att utveckla kvaliteten i stadens verksamheter så att makt, möjligheter och resurser fördelas lika oberoende av kön. Förvaltningens verksamheter arbetar med jämställdhetsintegrering och genomför jämställdhetsanalyser där behov uppmärksammas.

Parker och grönområden

Under året har en jämställdhetsanalys genomförts av Vanadislundens nedre lekplats. Under sommaren har förvaltningen räknat besökare utifrån kön och ålder samt gjort analyser av planeringsskedet och lekplatsens slutliga funktioner och utformning ur ett genusperspektiv. För att kunna genomföra analyserna har förvaltningen tagit fram checklistor utifrån andra städens arbete med jämställda utemiljöer. Resultatet visar att könsfördelningen hos lekplatsbesökarna är relativt jämn och att det finns en mångfald olika typer av aktiviteter som gynnar ett jämställt nyttjande. Resultatet visar dock att äldre barn besöker lekplatsen i lägre

utsträckning. En hypotes är också att skillnaderna mellan könen är större vad gäller de äldre barnen. Arbetet med jämställdhetsanalysen har resulterat i att förvaltningen fått arbetsverktyg för att fortsättningsvis ha möjlighet att arbeta med jämställdhet i planeringen av parker och grönområden. Ett utvecklingsområde är att hitta metoder för att få bättre kunskap om vad äldre barn 7-12 år gillar och behöver samt hur önskemålen ser ut fördelat på kön.

I samband med start och färdigställande av program för Norrbackatäppan har en jämställdhetsanalys genomförts. De delar som har analyserats är: Dialog & Kommunikation, Ägandeskap, Rörelsemönster & trygghet, Könsstereotyper & aktiviteter.

Förskola och fritid

Förskolorna upprättar årligen en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen beskriver verksamhetens arbete med främjande av alla barns lika rättigheter och möjligheter, förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt rutiner för åtgärder.

Normer och värden är en viktig del i barns utveckling och lärande. Förskolorna och den öppna fritidsverksamheten har fortsatt att utveckla arbetet med att inta ett normkritiskt perspektiv till miljöer, material och förhållningssätt. Personalens förhöjda medvetenhet har gett barnen och ungdomarna ökad möjlighet till delaktighet och möjlighet att påverka i frågor som är viktiga för dem.

I syfte att synliggöra och motverka de normer som verkar inskränkande och exkluderande har den plan som togs fram i samband med deltagande i stadens hbtq diplomering implementerats inom den öppna fritidsverksamheten. Genom de kompetenshöjande insatserna har personalen bland annat i en större utsträckning diskuterat värderingar och beteenden gällande traditionella könsroller tillsammans med barnen och ungdomarna. Förväntade effekter är att skapa en öppen verksamhet som upplevs välkomnande för alla samt attrahera nya besökare. Under året har den öppna fritidsverksamheten haft en ökning av antalet besökande med 33 procent.

Äldreomsorg och socialtjänst

Beställarenhet äldreomsorg har under året analyserat dokumentation, avgiftsbeslut, brukarenkäten och anhörigenkäten utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Där det är möjligt analyseras enhetsmålen utifrån kön och skillnader mellan kvinnor och män kommenteras utifrån bland annat forskning. Flera medarbetare deltog på föreläsningen om normkritiskt förhållningssätt och våld som staden anordnade och responsen var att den öppnade upp för reflektion och erbjöd praktiska verktyg i arbetet.

Kvinnors organisering

I det samarbete som förvaltningen har med föreningarna Goda Grannar och Norrtulls sportklubb har flera aktiviteter genomförts som gynnar nyanlända kvinnor. Goda Grannar anordnar sammankomster för föräldralediga varje vecka då främst kvinnor deltar och gör utflykter och studiebesök till kulturaktiviteter och utflyktsmål. Norrtulls sportklubb har två träningsgrupper där nyanlända kvinnor med småbarn tillsammans med etablerade kvinnor med småbarn spelar innebandy respektive handboll i varsitt lag.

I samarbete med arbetsmarknadsförvaltningens projekt VIDA (välj inkludering och delaktighet) har simskola för kvinnor kunnat erbjudas på Kronobergsbadet under sommaren. Under kursen lärde sig 22 av 24 deltagande simma. Förslaget till simskolan inhämtades från

kvinnor boende på stadens genomgångsboende inom stadsdelsområdet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	53,85 %					100 %	100 %	VB 2018
<p>Analys</p> <p>Förvaltningen uppnår inte målet för indikatorn. Dock är indikatorn problematisk och är inte rättvisande. Indikatorn ska mäta andel tjänsteutlåtanden med j-analys av total antalet egen initierade ärenden. Problem föreligger att på ett enkelt vis separera egen initierade ärende från andra. Det behöver även diskuteras hur man ska hantera t ex delegationsordningen och verksamhetsuppföljningar. I samband med verksamhetsberättelsen har en bedömning genomförts kring vilka egeninitierade ärenden där analys av MR-programmen borde finnas. Därav är antal ärenden färre än vid tertial 2.</p>								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna stödja kvinnors organisering med målet att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet.	2018-01-01	2018-12-31	
<p>Analys</p> <p>Stadsdelsförvaltningen har på eget initiativ startat samverkan med bland annat civilsamhället för att stärka nyanlända kvinnor.</p>			

Nämndmål:

4.1.1 Nämndens verksamheter är jämställdhetsintegrerade

 Uppfylls delvis

Beskrivning

Målgrupp: Alla invånare inom Norrmalms stadsdelsområde.

Förväntat resultat

Bemötande, service och resursfördelning utformas på ett likvärdigt sätt för alla invånare.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel enheter som har påbörjat arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina uppföljningar och analyser.	91,67 %					100 %		2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts. Förvaltningen når inte målet för sjukfrånvaron, men målet har en mycket hög ambitionsnivå och resultatet har förbättrats sedan tertialrapport 2. Antal sökande till utannonserade tjänster är högt och personalrörligheten är låg. Sammantaget bedömer förvaltningen att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Kompetensförsörjning

Introduktion har varit ett prioriterat område som utvecklats för att kunna ge ett förberett, genomtänkt och välkomnande mottagande av nya medarbetare. Den omarbetade förvaltningsövergripande introduktionsträffen som alla nya medarbetare bjuds in till har blivit mycket uppskattad tack vare en kombination mellan det mänskliga mötet och användandet av teknik. Skype-intervjuer direkt från en förskola, parkmiljö och daglig verksamhet, har bidragit till en förståelse för det större sammanhang man ingår i som medarbetare. Att använda digitala verktyg som ett stöd i verksamhetsutveckling kommer även fortsatt ges stort utrymme. För att ytterligare förstärka introduktion på förvaltningsnivå har arbetet med en digital introduktion påbörjats under hösten.

Att personalomsättningen inte ökat kan ses som ett resultat av att förvaltningen prioriterat att introducera, utveckla och behålla medarbetare. En kategori där antalet tillsvidareanställda har minskat är förskollärare, vilket främst beror på en stor konkurrens på arbetsmarknaden.

I arbetet med målsättningen att öka andelen medarbetare som arbetar heltid har förvaltningen kartlagt deltidsanställdas intresse för att utöka tjänstgöringsgraden. Majoriteten är inte intresserad av en utökning. Totalt rör det sig om cirka tio medarbetare som arbetar deltid ofrivilligt.

Arbetsmiljö

Alla enheter har arbetat med resultatet på medarbetarenkäten, bjudit in till dialog och arbetat med de områden som bedömts mest angelägna att utveckla. Chefer och skyddsombud har gått arbetsmiljöutbildning och på så sätt tillskansat sig kompetens för att hantera olika frågor. Ergonomi för kontorsarbete har uppmärksammats som ett led i att förebygga ohälsa.

Förvaltningen har bedrivit ett hälsofrämjande arbete där samtliga aktiviteter i friskvårdsplanen för 2018 har genomförts.

Under året har både stadsdelsförvaltningen och staden haft fokus på ett hållbart ledarskap och genomfört olika ledarutvecklingsinsatser. Förvaltningen har till exempel haft en heldag för samtliga chefer med detta tema. Målsättningen med genomförda aktiviteter har varit att skapa forum för erfarenhetsutbyte, reflektion och utveckling.

Arbetet med att förbättra arbetsituationen för socialsekreterare och biståndsbedömare har fortsatt genom att mäta arbetsbelastning och se över det administrativa stödet. Under året har även en handlingsplan tagits fram för att förbättra barnskötarnas och förskollärarnas arbetsituation. Arbetet har samordnats av utbildningsförvaltningen.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron har minskat något och ligger på totalt 7,5 procent fördelat på 7,9 procent för kvinnor och 5,9 procent för män. Med ett årsmål på 6 procent för den totala sjukfrånvaron har stadsdelsförvaltningen den högst ställda ambitionen bland stadens stadsdelsförvaltningar.

Trots ett aktivt arbete från samtliga chefer, i samverkan med HR-funktionen, och implementering av en ny rutin för uppföljning av sjukfrånvaro på enhetsnivå har årsmålet inte uppfyllts. Ett konstaterande är att det finns faktorer i omvärlden som har betydelse för möjligheten att påverka utfallet i enskilda ärenden.

Löneöversyn

Förvaltningen gör varje år en lönekartläggning för att identifiera och rätta till eventuella osakliga löneskillnader. Inga osakliga löneskillnader upptäcktes 2018. Vid årets löneöversyn genomfördes en särskild lönesatsning på socialsekreterare.

Inför årets löneöversyn fanns en intention att utöka det försök som gjordes vid en enhet 2017, med att använda lönesättande samtal även inom Kommunals avtalsområde. I inledningen av lönerevisionen beslutade dock Kommunal, i samråd med arbetsgivaren, att inte använda dialogmodellen för sina medlemmar. Modellen tillämpades däremot för övriga medarbetare vid de två enheter som ingick i pilotprojektet för dialogmodellen som genomfördes 2017.

Lika rättigheter för alla

Inför 2018 hade förvaltningen en fördjupad genomgång för samtliga chefer i vad begreppen kränkande särbehandling och sexuella trakasserier kan innehålla och innebära, samt hur man som chef praktiskt ska gå tillväga när en händelse uppstår. Förvaltningens rutin mot kränkande särbehandling har uppdaterats, i syfte att bli tydligare och mer användarvänlig, samt tydliggöra för alla medarbetare att kränkande särbehandling och sexuella trakasserier är oacceptabla. Att årligen föra en dialog om aktiva åtgärder för att motverka diskriminering finns med i förvaltningens checklista för arbetsplatsträffar. Förvaltningen har inte haft några diskrimineringsärenden.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex ♀	80	79	80	80		81	81	2018
Analys Förvaltningen ligger kvar på samma index som föregående år (80), vilket innebär att målet att höja med en enhet inte uppfylls. Även Stockholm stad som helhet ligger på samma nivå, ett index på 80.								
  Index Bra arbetsgivare ♀	75			76		78	84	2018
Analys Index Bra arbetsgivare består av tre delindex; Jämställdhet, Attraktiv arbetsgivare och Rekommendera arbetsplats. Sammantaget uppnår förvaltningen inte uppsatt mål (78). Jämfört med föregående mätning är det en minskning med en indexpunkt, från 76 till 75. Av samtliga delindex återfinns den mest positiva förändringen för Attraktiv arbetsgivare med en ökning på två indexpunkter. Förvaltningen hamnar förhållandevis lågt på Jämställdhet. Det beror till stor del på att förvaltningen är en kvinnodominerad arbetsplats med främst kvinnliga chefer. Höga poäng ges för jämställdhet där inga skillnader finns mellan kvinnor och män.								
  Sjukfrånvaro ♀	7,5 %	5,9 %	7,9 %	7,7 %		6 %	tas fram av nämnd en	VB 2018
Analys Målsättningen att sänka sjukfrånvaron till 6 procent har visat sig vara det högst ställda målet i jämförelse med andra								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
stadsdelsförvaltningar 2018, där de flesta ligger på 7 procent eller högre. Trots medvetenhet av både chefer och HR har förvaltningen inte uppnått uppsatt mål. Inga extra resurser har tillförts under året vilket bidrar till att det aktiva rehabiliteringsarbetet får konkurrens från övriga åtaganden.								
  	Sjukfrånvaro dag 1-14	3,1 %	3,3 %	3,1 %	2,9 %	2,2 %	tas fram av nämnden	VB 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stödja stadsdelsnämnderna i hur äldreomsorgen kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande ledarskapet	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Två enhetschefer har intervjuats kring "chefers arbetssituation" av personal strategiska avdelningen på stadsledningskontoret, PAS.			
  Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra och utvärdera en pilot med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Under 2018 har ingen pilotverksamhet startat. Förvaltningen har tidigare anmält intresse för att delta.			

Nämndmål:

4.2.1 Medarbetare och chefer är engagerade, trivs och utvecklas.

 Uppfylls helt

Beskrivning

I förvaltningens långsiktiga kompetensförsörjningsplan framgår att fokus 2018 kommer att vara på att introducera behålla och utveckla medarbetare. För att alla medarbetare ska uppleva att de får en välkomnande, genomtänkt och förberedd introduktion kommer både förvaltningsövergripande material ses över och introduktionsplaner att tas fram vid varje enhet.

Förvaltningen arbetar för att en tydlig lönepolitik och en önskvärd lönestruktur där osakliga löneskillnader inte förekommer. Ett försök med att utöka dialogmodellen inom Kommunals avtalsområde pågår. Under 2018 kommer fler verksamheter jämfört med 2017 att omfattas.

Målgrupp: Samtliga medarbetare.

Förväntat resultat

Arbetsmiljön är god och hälsosam och personalrörligheten minskar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
 Andelen allmänna visstidsanställningar av antalet månadsavlönade medarbetare	3,5 %			2,8 %		3 %		VB 2018
Analys Årsmålet på 3 % har inte uppnåtts, men tack vare ett aktivt arbete finns en ökad medvetenhet bland rekryterande chefer om vad allmän visstidsanställning innebär och när den är tillämplig. Bedömningen är att anställningsformen är lämplig under vissa förutsättningar. Tidsbegränsade anställningar ingår bland annat i projektet för Normalms samhällsvägledning.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ansvarig chef undersöker deltidsanställdas intresse att utöka anställningen till heltid.	2018-01-01	2018-12-31	
 Cheferna erbjuds arbetsmiljöutbildning.	2018-01-01	2018-04-30	
 Cheferna erbjuds work-shop i kompetensbaserad rekrytering.	2018-01-01	2018-12-31	
 Enheterna använder resultaten från medarbetarenkäten för att förbättra arbetsmiljön.	2018-01-01	2018-12-31	
 Fördjupa och konkretisera personalpolicyn i delar som är angelägna för enheten.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förvaltningens övergripande stöd för introduktion av nya medarbetare uppdateras och lokala introduktionsplaner tas fram vid alla enheter.	2018-01-01	2018-12-31	
 Förändrad modell för sjukfrånvarouppföljning tas fram och implementeras under året.	2018-01-01	2018-12-31	
 Handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare tas fram i samverkan med Utbildningsförvaltningen.	2018-01-01	2018-12-31	
 Rutinen för att förebygga och hantera kränkande särbehandling och trakasserier uppdateras och implementeras.	2018-01-01	2018-12-31	
 Utvärdera vilken effekt enheternas hälsocoacher har på det hälsofrämjande arbetet.	2018-01-01	2018-08-31	
 Utökat pilotprojekt kring dialogmodellen, för fler verksamheter inom kommunals område, i samband med löneöversynen 2018.	2018-01-01	2018-08-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Samtliga av nämndens verksamheter arbetar för att implementera program för Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022. Arbetet redovisas löpande under rubrik Lika rättigheter för alla under kommunfullmäktiges mål för

verksamhetsområdet.

Nedan redovisar en samlad redovisning av förvaltningens arbete.

Lika rättigheter för alla

Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavare upplever att deras barn får ett likvärdigt bemötande i förskolan. Förskolorna upprättar årligen en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen beskriver verksamhetens arbete med främjande av alla barns lika rättigheter och möjligheter, förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt rutiner för åtgärder. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra har få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar. För att alla barn ska få samma möjlighet till lärande har verksamheten arbetat med att inta ett normkritiskt perspektiv till miljöer, material och förhållningssätt.

För att den öppna fritidsverksamheten ska vara inkluderande för alla krävs att medarbetarna har en medvetenhet om de normer som existerar, hur de verkar exkluderande och vilka effekter de genererar. Fält- och fritidsenhetens medarbetare har genom bland annat stadens hbtq- utbildning fått fler verktyg för att säkerställa en mer öppen och inkluderande miljö för alla besökare.

Den öppna förskolan och parkleken har erbjudit ett brett utbud av olika aktiviteter utifrån barn och ungas behov och önskemål. Ett normkritiskt och antirasistiskt förhållningssätt samt ett hbtq perspektiv har varit med i planeringen och i genomförandet av aktiviteterna.

Förvaltningen är representerad i nätverket "*Fritid för alla*" för att säkerställa att barn och unga med funktionsnedsättning ges möjligheter att delta i stadens fritidsverksamheter på samma sätt som andra.

Ungas organisering

Ungdomsrådets uppgift är att ta tillvara ungdomars intressen och fungera som remissinstans till nämnden i samhällsfrågor. Förvaltningen har fortsatt arbetet för att främja ungdomsrådets medverkan i den politiska processen. Förvaltningens kontaktperson mot ungdomsrådet ser ett sjunkande medlemsantal i rådet. Det finns behov av att rekrytera nya medlemmar och övriga stadsdelar i innerstaden ser samma trend. Förvaltningens analys för att tillvara ungdomars intressen är att nämnden behöver utreda möjligheter till ett gemensamt ungdomsråd för norra innerstaden. En granskning av på vilket sätt och hur ungdomar önskar vara delaktiga behöver också ske. För att bilda en förening måste föreningstecknaren vara minst 18 år, förvaltningen ser en utmaning gällande att de ungdomar som är eller har varit intresserade av att engagera sig i ungdomsrådet är under 18 år.

Nationella minoriteter

Nämnden har tilldelats statsbidrag för arbete med sverigefinska minoritetsfrågor. Arbete för att stärka och främja bevarandet av det nationella minoritetsspråket och förvaltningsområdet finska bedrivs gemensamt för innerstadens stadsdelsförvaltningar. Enligt överenskommelse har Södermalms stadsdelsnämnd det ekonomiska redovisningsansvaret. Insatser som genomförts är att finsktalande seniorer och övriga besökare på den öppna mötesplatsen Vasaträffen har erbjudits finsk musikafton med finska instrument och historieberättande. Intresset var stort och över 100 personer deltog. Syftet var att sprida information om finsk historia och musik i samvaro med andra. Annons med information om minoritetslagstiftningen och aktiviteter har införts i lokaltidningen och finska tidskrifter finns

tillgängliga på öppna mötesplatser.

Invånarna får sina rättigheter tillgodosedda på ett likvärdigt sätt

Brukarenkäter skickas ut årligen till personer med insatser inom äldreomsorg, socialpsykiatri, funktionsnedsättning och budget och skuldrådgivning. Resultat från brukarenkäter, liksom synpunkter och klagomål, används för att utveckla verksamheten.

Andel domar som är i linje med nämndens beslut efter överklagan är 80 procent, och årsmålet har uppfyllts. Domarna analyseras och resultatet används för att utveckla verksamheten.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	100 %	55	45	97 %		100 %	Öka	2018
  Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	94 %	96 %	92 %	83 %		100 %	Öka	2018
Analys Utvecklingen går åt rätt håll. Jämfört med övriga i staden har vi bra resultat, endast två förvaltningar har bättre resultat.								
  Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	85 %	88 %	82 %	91 %		100 %	Öka	2018
Analys Nämndens mål nås ej. Årets resultat ligger även i år inom den statistiska felmarginalen jämfört med förra årets resultat.								
  Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	99 %	99 %	98 %	98 %		100 %	Öka	2018
Analys Förskoleundersökningen visar att årsmålet inte uppnås helt. Då minskningen är marginell kan inga slutsatser göras av resultatet. Vidare analys genomförs i verksamhetens kvalitetsredovisning.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med civilsamhället och genom befintliga mötesplatser verka för att nå och stärka kunskaperna hos fler föräldrar om barn och ungas rättigheter. Kommunstyrelsen ska vara behjälplig i arbetet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

4.3.1 Invånarna får sina rättigheter tillgodosedda på ett likvärdigt sätt

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Invånare på Norrmalm oavsett ålder som är i behov av stöd, service, vård eller omsorg från nämndens verksamheter.

Förväntat resultat

All myndighetsutövning är rättssäker och tillvarar den enskildes resurser. Medarbetare har kunskap om mänskliga rättigheter och tar ansvar för att uppfylla invånarnas rättigheter inom respektive verksamhet. Invånare och medarbetare upplever att nämndens verksamheter är fria från diskriminering.

Analys

Nämndmålet bedöms som uppfyllt. De indikatorer som är kopplade till nämndmålet har hög målsättning, och förändringen av andel ej verkställda vräkningsshot är inte statistiskt signifikant. Den samlade bedömningen är att invånarna får sina rättigheter tillgodosedda på ett likvärdigt sätt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel ej verkställda vräkningsshot.	94,2 %			97,73 %		100 %		2018
Analys								
Resultatet är något sämre i år än förra året, fyra vräkningar i år jämfört med två förra året. De verkställda vräkningarna i år avsåg kvinnor utan barn.								
  Andel äldre som upplever att de får den information de behöver i kontakt med myndighetsutövningen.	87,23 %			87,23 %		88 %		2018
Analys								
Årsmålet nås inte helt men är i linje med det. Förvaltningen arbetar vidare med resultatet så att samtliga äldre upplever att de får adekvat information.								

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022

Grundläggande i arbetet med barnets rättigheter är att synliggöra, utreda och analysera vilka konsekvenser förslag och beslut får för det enskilda barnet, en grupp barn eller barn generellt.

Barnperspektiv i utredningar

Utredningar struktureras utifrån BBIC:s krav (Barns Behov I Centrum) vilket bland annat

kräver att barnets synpunkter och önskemål inhämtas. Arbetet utgår från att alltid ha barnet i fokus och bidra till en positiv skillnad för de barn som behöver förvaltningens stöd. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning utreds enligt DUR (Dokumentation, Utvärdering Resultat) och handläggarna träffar barnen under utredningen. I frågan om vårdnad, boende och umgänge inhämtas alltid barnets synpunkter. För att underlätta kontakten med barn och ungdomar används olika spel som till exempel "Spelet om mig" som har tagits fram av förvaltningens metodutvecklare. Spelet om mig nominerades under året till stadens förnyelsepris och var en av tre finalister. Barnkonsekvensanalyser genomförs innan beslut tas.

Samordnad individuell plan (SIP) för barn med insatser från flera huvudmän har utförts med gott resultat. Berörda barn, familjer och inblandade aktörer har vid utvärderingar lämnat positiva synpunkter och planeringen har kommit barn till godo.

En särskild barnperspektivgrupp arbetar på försörjningsstödsenheten med att synliggöra "barns behov och barns rätt" i enlighet med Barnkonventionen. Barnperspektivet utgår i praktiken från att fråga om barnen vid första kontakten och att följa upp under ärendets gång med frågor om boende, psykiskt och fysiskt mående, skolgång och fritid.

Barn i förskolan och öppen fritidsverksamhet

Både skollagen och läroplanen utgår ifrån Barnkonventionen. I nämndens verksamheter möts barn och unga med ett antirasistiskt förhållningssätt och ett tydligt genus- och hbtq perspektiv i det dagliga arbetet. Förskolans verksamhet har under året fortsatt utvecklat arbete med barnkonsekvensanalyser för att säkerställa att barns perspektiv finns med och tas hänsyn till vid större förändringar som påverkar dem.

Förskolorna upprättar årligen en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen beskriver verksamhetens arbete med främjande av alla barns lika rättigheter och möjligheter, förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt rutiner för åtgärder. Nämndens förskolor har under året utrett, åtgärdat och följt upp anmälningar om kränkande behandling. För att säkerställa att samtliga signaler om kränkande behandling lyfts till huvudmannen har nämnden vidtagit ett antal åtgärder. Bland annat använder förskolans enhetschefer ett gemensamt framtaget utbildningsmaterial i syfte att arbeta förebyggande mot kränkande behandling tillsammans med sina medarbetare. Under året har antalet ärenden gällande anmälan om kränkande behandling ökat jämfört med föregående år. Det ökade antalet anmälningar antas vara en effekt av medvetenhet avseende anmälan av kränkande behandling.

Barnen har fått delta olika forum för delaktighet, exempelvis har omröstningar och majoritetsbeslut använts som metod för att till exempel bestämma val av projekt, utflyktsmål eller lek. Barn har fått lära sig sina och andra barns rättigheter utifrån bland annat Alla barns rätt, som är en bilderbok om Barnkonventionen men även utifrån andra utbildningsmaterial.

Medarbetare inom förskolan och den öppna fritidsverksamheten som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa anmäler till socialtjänsten för vidare utredning. Verksamheterna deltar löpande vid informationstillfällen som socialtjänsten bjuder in till för att informera om anmälningsskyldigheten.

Föräldrastöd

Förvaltningen har under perioden erbjudit en föräldrastödsutbildning som har ett samhällsorienterat fokus och som riktar sig till nyanlända föräldrar, "*Föräldraskap i Sverige*".

Barns rättigheter, jämställdhetsperspektiv har diskuterats och utbildningen har även gett deltagarna samhällsnyttig information och möjlighet att skapa nätverk med andra föräldrar. Inom programmet belyses bland annat föräldrars rättigheter att ha sitt barn på förskola. Andra föräldrastödsprogram som erbjuds är KOMET och Alla Barn i Centrum.

Barn i stadsplaneringen

Förvaltningen har deltagit i en referensgrupp för en utställning i Stockholmsrummet om barn i en växande stad, med anknytning till arbetet med Staden i ögonhöjd. Stadsbyggnadskontorets arbete med att implementera de metoder och arbetsmodeller som beskrivs i Staden i ögonhöjd har försetats.

Förvaltningen har även deltagit i arbetet med att ta fram en integrerad barnkonsekvensanalys för östra Hagastaden genom att bidra med kunskap om barns förutsättningar och vardag i stadsdelsområdet.

Barn- och jämställdhetsanalyser utförs vid handläggning planärenden.

Nämndmål:

4.4.1 Barn och ungas inflytande stärks

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Barn och unga i åldern 0 - 18 år.

Förväntat resultat

Den kommunala servicen, såväl som det offentliga rummet, är utformad efter barns och ungas behov, rättigheter och intressen. Barn och unga har tydliga kanaler för att påverka och vet vart de ska vända sig. Barnchecklistor och barnkonsekvensanalyser används i syfte att barn och ungas rättigheter tillgodoses.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel barn som känner sig lyssnade på av sin socialsekreterare	98,06 %					100 %		2018
 Andel ej verkställda vråkningshot för familjer med barn.	100 %			100 %		100 %		2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

De tre indikatorerna från kommunfullmäktige uppnås. Det underliggande nämndmålet har uppfyllts.

Våld i nära relationer

I juni 2018 öppnade nämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna Södermalm, Kungsholmen och Östermalm, Relationsvåldscenter innerstaden (RVCI) som är beläget inom Södermalms stadsdelsområde. Verksamheten tar emot våldsutsatta och våldsutövande män och kvinnor från 18 år. Mottagningen erbjuder både individuella samtal och gruppbehandling. Behandlingen tar bland annat upp olika former av våld och hur våld påverkar föräldraskapet. Under 2018 har tolv personer från Norrmalms stadsdelsområde behandlats inom verksamheten varav två våldsutövare.

Förvaltningen har specialiserade relationsvåldshandläggare och hedersvåldshandläggare som bland annat har en rådgivande funktion gentemot kollegor. Förvaltningen har en lokal resursgrupp när det gäller våld i nära relationer med representanter från förvaltningens olika verksamheter. Den lokala resursgruppen har bidragit till ökad kunskapsspridning och de lokala rutinerna för våld i nära relation har reviderats under året.

Inom äldreomsorgen uppmärksammas en ökning av antalet ärenden där våld förekommer. Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten har nästan fördubblats jämfört med förra året. En förklaring av ökningen kan vara att både biståndshandläggare och övrig personal har blivit mer uppmärksamma på att upptäcka indikationer på olika slags våldsuttryck, till exempel fysiskt våld men även sexuellt, psykiskt och ekonomiskt våld.

Kompetensutveckling inom området

Förvaltningens samlade kompetens inom området bedöms vara väldigt gott, vilket har resulterat i en ökad trygghet och säkerhet i att uppmärksamma tecken på och att ställa frågor om våld.

Medarbetare från flera olika verksamheter, till exempel fält- och fritid, samhällsvägledning för nyanlända och socialtjänsten har genomfört Karolinska Institutets utbildning i våld i nära relationer. Utbildningen ger tre högskolepoäng och är en uppdragsutbildning.

Samtliga handläggare och chefer inom förvaltningens vuxenenhet har genomgått en "*Freda farlighetsutbildning*" med familjefokus. Biträdande enhetschef och relationsvåldshandläggare har gått grundutbildning om unga, hedersnormer och bemötande samt deltagit på konferens om behandling av män i kris. Relationsvåldshandläggare har tillsammans med kvinnofridssamordnare och metodutvecklare på familjeenheten deltagit i en två dagars nationell konferens för kvinnofrid, där fokus låg på omvärldsbevakning inom området.

Inom hedersrelaterat våld och förtryck har medarbetare inom socialt stöd och samhällsvägledning deltagit i föreläsning via Origo resurscentrum. Flera medarbetare har genomfört en webb-utbildning i hedersrelaterat våld och förtryck.

Lika rättigheter för alla

Barns situation i våldsdrabbade familjer uppmärksammas särskilt under hela processen inom förvaltningen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta 	27	29	27	25		30 %	Tas fram av nämnden	2018
Analys Indikatorn efterfrågar antal medarbetare som genomfört KI-utbildningen, vilket är ett mindre antal medarbetare av totalt anställda. Dock bedömer förvaltningen att den samlade kompetensen när det gäller att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld som hög. Andra utbildningsinsatser, föreläsningar och samverkan kring barn och våld har genomförts under 2018 och under tidigare år. Webb-utbildning kring våld i nära relation ingår i introduktionsprogrammet och specialiserade handläggare för relationsvåld samt för hedersrelateratvåld finns på förvaltningen.								
  Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper 	71	43	38	42		50 %	Tas fram av nämnden	2018
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten 	86 st	8 %	92 %	46 st		55 st	tas fram av nämnden	2018

Nämndmål:

4.5.1 Personer i relationer där våld förekommer får det stöd de behöver

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Invånare på Norrmalm som utsatts för våld och våldsutövare oavsett ålder. En prioriterad målgrupp är barn och unga som utsatts för våld.

Förväntat resultat

Personer utsatta för våld i nära relationer erbjuds ett individuellt utformat stöd i syfte att förändra sin situation. De som utövar våld får stöd att bryta sitt beteende. Barn och unga som finns i nära relationer där våld förekommer uppmärksammas och får stöd. Medarbetare har kunskap för att upptäcka våld eller hot om våld i nära relationer och kan ge stöd åt den enskilde.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen har rutiner för att motivera personer som utövar våld i nära relation till att ta emot stöd för att upphöra med våldet.	2018-01-01	2018-12-31	
 Riktad information om stöd och hjälp vid våldsutsatthet till unga stockholmare sprids via de arenor och verksamheter som de deltar i och besöker.	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden samarbetar med nämnderna på Kungsholmen, Östermalm och Södermalm för att tillsammans starta upp ett relationsvårdscentrum i innerstaden.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet har uppfyllts.

Tillgänglighet till nämndens verksamheter

Nämndens lokaler, verksamheter och arbetssätt ska vara anpassade för att kunna möta invånarnas olika behov oavsett funktionsförmåga. För att skapa förutsättningar för bra samtal med barn sker möten i speciellt anpassade rum. Möten kan också ske utanför kontoret i det fall det främjar kontakten.

Den brukarundersökning som genomförts inom budget- och skuldrådgivningen visar att det är lätt att komma i kontakt med rådgivarna, att majoriteten är nöjda med bemötandet och kan tänka sig att ta kontakt igen om behov uppstår. Öppen rådgivning har erbjudits varje vecka.

Under året har tillgängligheten till stadsdelsförvaltningens huvudkontor förbättrats genom kontrastmarkeringar i ögonhöjd för barn samt tillgänglighetsanpassade skyltar. Förvaltningen fortsätter stärka kompetensen om, och produktionen av, tillgänglighetsanpassat digitalt och tryckt informationsmaterial.

Tillgänglighet i stadsmiljön

Tillgänglighet i den offentliga miljön för parkbesökare och beaktas i varje parkupprustning. Under året har tillgänglighetshöjande åtgärder genomförts i samband med upprustningen av Enkehusparken och den övre delen av Observatorielunden. I Vasaparken, Monica Zetterlunds park och Vanadislunden har åtgärder gjorts genom förbättrade ytbeläggningar.

Olikhet är en tillgång

Förvaltningen har en öppen fritidsverksamhet anpassad för ungdomar med funktionsnedsättning. Besökarna är med i planeringen och genomförandet av aktiviteterna vilket har resulterat i en verksamhet anpassad efter ungdomarnas önskemål.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flicko r	Perio dens utfall VB 2017	Progn s helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning) 	94 %	97 %	91 %	92 %		94 %	88 %	2018
  Andel nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning) 	73 %			93 %		94 %	90 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Målet uppnås inte. Resultatet har varierat under de senaste fem åren, vilket kan bero på att få personer har besvarat frågan, något som ger en osäkerhet kring svaren. Årets resultat baseras på 12 svar och svarsfrekvensen var 55 %.								
  Andel nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				95 %		96 %	88 %	2018
Analys								
Indikatorn ska lämnas blank, enligt SLK går det inte att rapportera andelen nöjda på LSS-boenden för 2018, då frågan inte ställdes i den postala brukarundersökningen.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	95 %	96 %	94 %		95 %	89 %	2018
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	73 %			90 %		92 %	tas fram av nämnden	2018
Analys								
Resultatet avser endast korttidsboende då andel nöjda för boende på LSS-boende inte efterfrågades i årets enkät. Det lägre resultatet i år kan förklaras av att korttidsboende inte är tänkt att fungera som bostad, utan är en tillfällig boendelösning som troligen inte blir individanpassad i lika hög grad som en permanent boendelösning.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	83 %	80 %	88 %	85 %		86 %	77 %	2018
Analys								
Normalm når inte sitt uppsatta årsmål, men resultatet ligger över KF:s årsmål som är 77% och stadens resultat som helhet vilket är 79 %. Resultatet är en sammanslagning från brukarundersökning av de tre insatserna daglig verksamhet, korttidshem och korttidstillsyn där svarsfrekvensen är 55 %.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	87 %	79 %	94 %	76 %		77 %	tas fram av nämnden	2018
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	82 %			96 %		97 %	91 %	2018
Analys								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
Resultatet avser korttidsboende. Den boendeformen är inte individanpassad i samma utsträckning som en bostad med särskild service inom LSS, vilket kan resultera i lägre upplevelse av trygghet.								

Nämndmål:

4.6.1 Nämndens verksamheter är tillgängliga

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Alla invånare inom Norrmalms stadsdelsområde.

Förväntat resultat

Nämndens verksamheter är tillgängliga och jämlika. Alla kan ta del av nämndens verksamheter och den offentliga miljön oavsett fysiska och sociala förutsättningar. Tillgänglighetsaspekterna bevakas i alla upphandlingar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Den pedagogiska miljön på förskolorna anpassas utifrån de behov barn med funktionsnedsättning har	2018-01-01	2018-12-31	
 Fritids- och kulturaktiviteter som anordnas ska vara tillgängliga för barn och ungdomar med funktionsnedsättning	2018-01-01	2018-12-31	
 Medarbetare inom förskolan får adekvat handledning kring barn med funktionsnedsättningar	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppfylls. Bedömningen grundas på att underliggande nämndmål uppfylls.

Nämndens råd

Nämndens pensionärsråd, råd för funktionshinderfrågor och ungdomsråd är rådgivande organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information. Råden tar del av tjänsteutlåtanden och remisser och inkomna synpunkter redovisas under egen rubrik i utlåtandena. Ledamöterna har uttryckt att de känner sig mer delaktiga sedan detta arbetssätt infördes. Förvaltningen har fortsatt arbetet för att främja ungdomsrådets medverkan i den politiska processen, till exempel genom att utreda förutsättningarna för ett gemensamt ungdomsråd för norra innerstaden.

Utövning av demokratiska rättigheter

För att underlätta för äldre och personer med funktionsnedsättning att utöva sina demokratiska rättigheter inför årets val genomfördes flertalet åtgärder. En uppmaning till nämndens

verksamheter var att ledsagning till vallokal skulle erbjudas utöver beviljade ledsagartimmar, vilket efterföljdes. Det kommunala vård- och omsorgsboendet Väderkvarnen hade valförrättare på plats under en eftermiddag så att de äldre kunde rösta. Möjlighet att anlita ambulerande röstmottagare fanns för personer med svårigheter att lämna hemmet.

Under året genomförde förvaltningen tillsammans med nämndens ledamöter en demokratidag på Odenplan.

Delaktighet inom stadsmiljö

Möjlighet till stadsodling kan bidra till invånarnas delaktighet och möjlighet att påverka sitt närområde. Förvaltningen iordningställde en tillfällig odlingsplats på Norrbackatäppan. Intresset för att få odla var stort och förvaltningens cirka 20 odlingslådor gick snabbt åt.

Flera medborgarförslag har resulterat i åtgärder inom stadsmiljön, bland annat i Observatorielunden där en plats för uppläsning av poesi har skapats. Ytterligare resultat av medborgarförslag är att en panoramaskylt med historiska fakta, stadens siluett och kyrktorn tagits fram och placerats på toppen av Vanadislunden, boulebanor har anlagts i Observatorielunden och beslut har tagits om att införa en yogapaviljong.

Demokrati- och utvecklingsmedel och lokalt utvecklingsprogram

De tilldelade demokrati- och utvecklingsmedlen har använts för åtgärder inom det lokala utvecklingsprogrammet (LUP) samt för aktiviteter genom ungdomsrådet. Rådet har bland annat genomfört en politisk debatt inför valet, besökt Järvaveckan och anordnat föreläsning. Uppföljning av nämndens lokala utvecklingsprogram har bilagts verksamhetsberättelsen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	38,5 %	40 %	38 %	33,8 %		40 %	42	2018
Analys	Förtroendet för förvaltningens verksamheter har ökat inom samtliga frågeområden under 2018, och årsmålet nås snarare som på 0, 4 procentenheter. Särskilt inom fritid och kulturverksamheterna har förtroendet ökat, där också utfallet är fullt ut jämförbart mellan kvinnors och mäns förtroende för verksamheten							
  Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	19 %	16 %	22 %	19 %		25 %	25	2018
Analys	I demokratiundersökningen 2018 har andelen kvinnor som anser att de kan påverka sin närmiljö ökat från föregående år, medan andelen män minskat. Det är en motsatt utveckling jämfört med föregående år. Det totala utfallet på 21 % är detsamma som för 2017. Stadsdelsförvaltningen arbetar med medborgardialog i flera steg i parkupprustningsprojekt och jobbar kontinuerligt med att stärka information och dialog.							

Nämndmål:

4.7.1 Invånarna är delaktiga och har möjlighet att påverka

 Uppfylls helt

Beskrivning

Målgrupp: Alla invånare inom Norrmalms stadsdelsområde.

Förväntat resultat

Norrmalm har en levande närdemokrati där boende och verksamma upplever att det är lätt att påverka såväl den kommunala servicen som förändring och utveckling. Barn, unga och deras vårdnadshavare är utifrån sina möjligheter och intressen delaktiga och har möjlighet att påverka nämndens verksamhet. Invånare som är i kontakt med nämndens verksamheter får ett gott bemötande och en god service.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Erbjudna möjlighet till tillfällig stadsodling på Norrbackatäppan under sommaren 2018	2018-01-01	2018-12-31	
 Kontaktpolitiker och ungdomsrådet ska ha minst två möten per år	2018-01-01	2018-12-31	
 Norrmalmsborna bjuds in till medborgardialog på Odenplan under våren.	2018-01-01	2019-01-21	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppnås.

Upphandlingar

Förvaltningen deltar i centrala och gemensamma upphandlingar som genomförs av serviceförvaltningen och tillsammans med andra stadsdelsförvaltningar, bland annat genom upphandlingen av årsentreprenör för parkinvesteringar. Framtagande av förfrågningsunderlag för ny upphandling av drift av plaskdammar pågår. Nämnden är trogen de avtal som finns och ställer relevanta sociala och miljömässiga krav i de egna upphandlingar som görs.

Elektroniska inköp

Upphandlingar och systemutnyttjandet följs regelbundet upp inom förvaltningen. Andel elektroniska inköp uppnår inte årsmålet, analys visar att det är främst under sommarperioden elektroniska inköp sjunker, vilket påverkar årsresultatet. Under året har förvaltningen haft information och utbildning gällande inköpsformen, och fortsatt satsning planeras.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elektroniska inköp	62 %			52 %		70 %	Tas fram av nämnden	VB 2018
  Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning	100 %			100 %		85 %	85%	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognoss helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
har tagits fram								

Nämndmål:

4.8.1 Upphandlingar och inköp utvecklar staden i en hållbar riktning

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Nämnden är trogen de avtal som finns och ställer relevanta sociala och miljömässiga krav i de egna upphandlingar som görs.

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning – uppföljning av driftbudget

Uppföljning av driftbudget

Årsresultatet för stadsdelsnämnden visar på ett överskott om 5,1 mnkr före resultatöverföringar och 7 mnkr efter resultatöverföringar. Resultatet för året bygger på en sammanvägning och analys av faktiskt bokförda kostnader och intäkter till och med december. Begärda och beslutade budgetjusteringar, prestationsförändringar och resultatdispositioner är med i resultatet.

Nämndens driftsbudget uppgår till 1297 mnkr för kostnader och 174,2 tkr för intäkter, vilket ger en justerad nettobudget om 1 122,8 mnkr. Utfallet i redovisningen per december är 1 115,8 mnkr efter resultatöverföringar, vilket är 99,4 procent av nettobudgeten. Nämnden uppfyller kommunfullmäktiges indikatorer avseende budgetföljsamhet.

Under året har nämnden beviljats budgetjusteringar i driftbudget om 17,2 mnkr och investeringar om 7,2 mnkr, enligt tabellerna nedan.

Budgetjusteringar drift	Belopp (Mnkr)
Servicebostad Cellen enligt LSS	0,6
Kommunalt bostadsbidrag	1,3
Avveckling/omstrukturering av lokaler Kadettgatan 2	2,1
Lönesatsning socialsekreterare och biståndshandläggare	0,6
Sommarkoloniverksamhet	0,5
Giffri förskola	0,4
Hög hyra	8,0
Extra tjänster förskola	0,5
Medel hemlöshet	0,5
Förstärkning ensamkommande	0,5
Feriearbete	0,1

Budgetjusteringar drift	Belopp (Mnkr)
Bosättningar	2,1
Summa	17,20

Budgetjusteringar investeringar	Belopp (Mnkr)
Trygghetsinvesteringar parkmiljö	0,7
Klimatinvesteringar stadsmiljö och energibesparande	4,0
Investeringar maskiner och inventarier - Trygghetslarm	2,5
Summa	7,20

Analys av årsresultat 2018

2018 års resultat för nämnden visar på ett överskott om 7 mnkr. Överskotten finns inom nämnd- och förvaltningsadministration om 4,7 mnkr, flyktingmottagande om 2,8 mnkr, äldreomsorgen om 2,3 mnkr, kultur- och föreningsverksamhet om 5,0 mnkr samt stadsmiljöverksamhet om 2,2 mnkr. Underskott finns inom förskoleverksamheten om 0,8 mnkr och stöd och service för personer med funktionsnedsättning om 7,8 mnkr. Överskottet inom flyktingmottagande om 2,8 mnkr beror på återsökta kostnader från Migrationsverket avseende 2016 som blivit beviljade i högre grad än beräknat.

Nedan visas justerad nettobudget per verksamhetsområde, beräknat utfall och resultat per december 2018 samt resultat för bokslut 2017.

Verksamhetsområde (Mnkr)	Netto budget 2018	Utfall 2018	Netto	Netto-förändrad resultat fond	Avvikelse 2018 efter res överföring	Avvikelse 2017 efter res överföring
Nämnd- och förvaltningsadministration	33,5	28,8	4,7	0,0	4,7	3,1
Individ- och familjeomsorg	70,4	70,9	-0,5	-0,7	0,2	3,9
<i>varav socialpsykiatri</i>	23,6	26,1	-2,5	-0,7	-1,8	-2,2
<i>varav barn och ungdom</i>	31,8	29,0	2,8	0,0	2,8	5,7
<i>varav vuxna missbruk</i>	14,4	14,5	-0,1	0,0	-0,1	-0,5
Flyktingmottagande	4,5	1,7	2,8	0,0	2,8	6,1
Stadsmiljöverksamhet	19,6	17,4	2,2	0,0	2,2	1,5
<i>avskrivningar</i>	8	7,9	0,1	0,0	0,1	-0,2
<i>internräntor</i>	0,4	0,6	-0,2	0,0	-0,2	-0,1
Förskoleverksamhet	267,5	269,6	-2,1	-1,3	-0,8	0,1
Äldreomsorg	490,5	488,2	2,3	0,0	2,3	-14,1
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	189	196,8	-7,8	0,0	-7,8	-3,5
Kultur- och föreningsverksamhet	17,2	12,3	4,9	0,0	5,0	6,0

Verksamhetsområde (Mnkr)	Netto budget 2018	Utfall 2018	Netto	Netto-förändrad resultat fond	Avvikelse 2018 efter res överföring	Avvikelse 2017 efter res överföring
Arbetsmarknadsåtgärder	3,5	3,6	-0,1	0,0	-0,1	0,2
Ekonomiskt bistånd	18,7	19,8	-1,1	0,0	-1,1	1,7
varav handläggare	6,2	6,8	-0,6	0,0	-0,6	0,0
Övrig verksamhet	0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
Totalt	1 122,8	1 117,7	5,1	-1,9	7,0	4,6

Nämnd och förvaltningsadministration

Nämnd och förvaltningsadministration visar på ett överskott om 4,7 mnkr. Överskottet beror på vakanta tjänster och planerat överskott för att täcka underskott inom andra verksamhetsområden.

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018	Avvikelse Bokslut 2017
Nämnd- och förvaltningsadministration	33,9	-0,4	33,5	29,7	-0,9	28,8	4,7	3,1

Fritid och kultur

Fritid och kultur visar ett överskott om 5,0 mnkr. Överskottet balanserar underskott inom andra verksamhetsområden. Överskottet används till att täcka upp underskott inom andra verksamhetsområden.

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018 *	Avvikelse Bokslut 2017
Barn, kultur och fritid	18,0	-0,8	17,2	14,1	-1,8	12,3	5,0	6

**efter resultatöverföringar.*

Stadsmiljöverksamhet

Verksamhetsområdet visar ett överskott om 2,2 mnkr.

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018	Avvikelse Bokslut 2017
Stadsmiljöverksamhet	44,9	-25,3	19,6	51,4	-33,9	17,4	2,2	1,5
Avskrivningar	8,0	0	8,0	7,9	0	7,9	0,1	-0,2
Internränta	0,4	0	0,4	0,6	0	0,6	-0,2	-0,1
Summa	50,5	-25,3	25,2	60,2	-36,2	24	1,2	1,2

I resultatet har nämnden kompenseras med 2,1 mnkr för de extrakostnader som uppkommit under året för städning efter EU-migranter som sover i stadsdelsområdets parker.

Verksamheten har haft kostnader för bosättningar om 2,2 mnkr.

Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorgen visar totalt på ett överskott om 0,2 mnkr. Familjeenheten visar ett överskott om 2,8 mnkr vilket beror på färre placeringar jämfört med tidigare prognoser och balanserar upp underskotten inom missbruk om 0,1 mnkr och socialpsykiatri om 1,8 mnkr. Det finns även ett underskott inom avdelningsgemensamma kostnader om 0,7 mnkr.

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018 *	Avvikelse Bokslut 2017
Individ och familjeomsorg	89,3	-18,9	70,4	90,9	-20,1	70,9	0,2	3,9
- varav socialpsykiatri	38,9	-15,3	23,6	40,8	-15,4	25,4	-1,8	-2,2
- varav barn och unga	32,4	-0,6	31,8	29,8	-0,8	29,0	2,8	5,7
- varav missbruk	14,8	-0,4	14,4	16,0	-1,5	14,5	-0,1	-0,5
Summa	89,3	-18,9	70,4	90,9	-20,1	70,9	0,2	3,9

**efter resultatöverföringar.*

Socialpsykiatrins underskott beror på höga kostnader främst för HVB-hem (hem för vård och boende) men även inom bostad med särskild service och för hemtjänst.

Flyktingmottagande

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018	Avvikelse Bokslut 2017
Handläggning EKB	4,5	0,0	4,5	4,4	0,0	4,4	0,1	
Placeringskostnader	0,0	0,0	0,0	13,4	-16,1	-2,7	2,7	
Samhällsvägledning	0,0	0,0	0,0	2,1	-2,1	0,0	0,0	
Summa	4,5	0,0	4,5	19,9	-18,2	1,7	2,8	6,1

Placeringskostnader för ensamkommande barn visar ett överskott om 2,7 mnkr. Detta beror på att nämnden blivit beviljade en större andel av återsökningar till Migrationsverket avseende kostnader som härrör till 2016, än prognosticerat.

Handläggningen av ensamkommande barn visar ett överskott om 0,1 mnkr.

Stöd och samhällsvägledning för nyanlända

I budget för 2018 fick stadsdelsnämnderna ett nytt uppdrag i att erbjuda stöd till nyanlända. Samhällsvägledning city genomförs som ett projekt i samverkan med Kungsholmens och Östermalms stadsdelsförvaltningar och erbjuder vägledning till nyanlända boende inom de tre stadsdelsområdena. Samhällsvägledningen finansieras av stadsdelsförvaltningarna procentuellt beräknat på antal nyanlända som bor inom respektive stadsdelsområde.

Norrmalms stadsdelsförvaltning samverkar med civilsamhället för aktiviteter och insatser som ska bidra till etablering och inkludering för barn, unga och vuxna. Stadsdelsnämnden tillsammans med lokala föreningar sökte medel från Länsstyrelsen för projektet Inkludering

och etablering i innerstaden och beviljades 2,1 miljoner. Stadsdelsnämnden har tecknat ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med KFUM central för deras arbete med att samordna och vägleda nyanlända unga till en meningsfull fritid som bidrar till etablering.

Normmalms stadsdelsnämnds arbete för nyanlända finansieras med medel från generalschablonen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Verksamheten för stöd och service till personer med funktionsnedsättning visar på ett underskott om 7,8 mnkr. Funktionsnedsättning vuxna visar ett underskott om 8,3 mnkr och funktionsnedsättning barn ett överskott om 0,3 mnkr. Nämndens gruppboheter och daglig verksamhet i egen regi visar ett sammanlagt överskott om 0,2mnkr.

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018	Avvikelse Bokslut 2017
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	197	-8	189	209,2	-12,4	196,8	-7,8	-3,5

Underskottet inom funktionsnedsättning vuxna beror på ökade kostnader inom de verksamheter som finansieras av det fasta anslaget som till exempel SoL-insatser och transportkostnader men främst inom personlig assistans enligt LSS, där försäkringskassans stramare bedömningar inneburit höjda kostnader för nämnden. Kommunen skickar in en ansökan till försäkringskassan då beslut tagits i ett ärende och begär ersättning retroaktivt från beslutsdatum. Under året har försäkringskassan gett avslag på flera av dessa ansökningar, vilket påverkat utfallet negativt.

Förskoleverksamhet

Förskoleverksamheten visar ett underskott om 2,1 mnkr innan resultatdispositioner och ett underskott om 0,8 mnkr efter resultatdispositioner. I resultatet finns prestationsförändringar och budgetjusteringar med i form av barnomsorgsgarantin samt kompensation för höga hyror.

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018 *	Avvikelse Bokslut 2017
Förskoleverksamhet	294,4	-26,9	267,5	303,7	-34,1	269,6	-0,8	0,1

**efter resultatöverföringar.*

I mars 2018 öppnades förskolan Nova i det nybyggda området Hagastaden. Denna enhet visar ett underskott om 2,8mnkr för året, till stor del på grund av att lokalen initialt inte har nyttjats till sin helhet. Investeringskostnaderna för uppstarten av denna förskola uppgick till 1 mnkr. Underskottet balanseras delvis av överskott inom andra delar av förskoleverksamheten.

Samtliga enheter har under året arbetat med att utveckla de pedagogiska miljöerna samt med införandet av Skolplattformen. För detta har enheterna förbrukat 1,3 mnkr ur sina resultatfonder.

Barnantalet har ökat under året jämfört med tidigare budget. Det genomsnittliga antalet inskrivna barn för året var 1 889. Det är 38 barn fler än under 2017.

Antal inskrivna barn	Snitt 2018	Snitt 2017
1-3 år	997	978
4-5 år	890	871
Allmän förskola	2	2
Summa	1 889	1 851

Äldreomsorg

Äldreomsorgen visar ett överskott om 2,3 mnkr vilket är en förbättring mot bokslut 2017 då underskottet var 14,1 mnkr.

Avvikelse jämfört med budget (mnkr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018	Avvikelse Bokslut 2017
Äldreomsorg	583,3	-92,8	490,5	584,7	-96,5	488,2	2,3	-14,1

Beställarenheten inom äldreomsorg har ett överskott vilket beror på att insatsvolymerna inom vård- och omsorgsboende har varit lägre under 2018. Enheten genomförde en omorganisation under 2017 för att utveckla arbetssätten och uppföljning avseende biståndsbeslut, avgifts- och fakturahantering, biståndsbedömning och fakturahantering vilket har resulterat i mer effektiv styrning, resursanvändning och en bättre budgetbalans under 2018.

Snittet på antal boende 2018 är 388 och samma snitt för 2017 var 398. Det är en minskning med 10 vård- och boendeplatser.

Snitt månadsinsatser Boende VoB	År 2018	År 2017
T1 snitt	391	394
T2 snitt	389	396
Årsgenomsnitt	388	398

Utförare äldreomsorg

Väderkvarnens vård- och omsorgsboende visar ett underskott om 2,6 mnkr. Underskottet beror framförallt på höga personalkostnader för externa inhyrda sjuksköterskor som är svåra att rekrytera.

Väderkvarnen har haft sex tomma lägenheter under året till följd av vattenskada vilket har resulterat i lägre intäkter. Under 2017 gjorde förvaltningen om somatiska platser till psykiatri/demens platser, vilket har inneburit högre intäkter för 2018 som balanserat upp en del av intäktstappet. För att kunna nå en budget i balans, pågår arbetet med åtgärder som förväntas ge full effekt år 2019.

Hemtjänsten i egen regi visar ett underskott om 3,3 mnkr vilket främst beror på höga personalkostnader för timanställda samt höga kostnader på grund av hög sjukfrånvaro. I arbetet mot en budget i balans har åtgärder vidtagit, bland annat har nya rutiner införts för att kunna ha bättre kostnadskontroll, inköpstopp och restriktivitet med timvikarier samt anställningar.

Utförandegraden inom hemtjänsten egen regi är i snitt 74 procent 2018 vilket är 2,4

procentenheter lägre än snittet 2017.

Arbetsmarknad och Ekonomiskt bistånd

Avvikelse jämfört med budget (mnr)	Budget kostnader	Budget intäkter	Budget netto	Utfall kostnader	Utfall intäkter	Utfall netto	Avvikelse Bokslut 2018	Avvikelse Bokslut 2017
Arbetsmarknadsåtgärder	4	-0,5	3,5	3,6	0	3,6	-0,1	0,2
Ekonomiskt bistånd	19,3	-0,6	18,7	21,4	-1,6	19,8	-1,1	1,7
Summa	23,3	-1,1	22,2	25,0	-1,6	23,4	-1,2	1,9

Ekonomiskt bistånd

Verksamheten ekonomiskt bistånd visar ett underskott om 1,1 mnr. Kostnaderna för försörjningsstöd har ökat jämfört med förra året. Förvaltningen har höga kostnader för bidragshushåll boende på vandrarhem, vilket bland annat kan förklaras av att anknytningsfamiljer kommit till Sverige som saknar boende.

År	Antal hushåll med ekonomiskt bistånd (i snitt/år)
2012	237
2013	216
2014	197
2015	161
2016	125
2017	122
2018	130*

**preliminär siffra*

Antalet bidragshushåll 2018 är 8 stycken fler i jämförelse med 2017. Fler barnfamiljer än tidigare uppbär försörjningsstöd och antal bidragshushåll med låg eller avsaknad av sjukpenning har ökat. En femtedel av bidragstagarna från Norrmalms stadsdelsområde har socialmedicinska skäl som bidragsorsak.

Arbetsmarknadsåtgärder

Verksamhetsområdet arbetsmarknad visar ett underskott om 0,1 mnr. Förvaltningens har erbjudit 160 ungdomar ett meningsfullt sommarjobb.

Resultatenheter

Nämnden har sex resultatenheter, fyra inom förskolan, en inom verksamheten för fält- och fritid samt en inom socialpsykiatrins utförare.

Enheterna inom förskolan har under året använt 1,3 mnr av den sammanlagda fonden om 5,9 mnr. Det innebär att 4,6 mnr förs över till 2019. Fält- och fritidsenheten har en budget i balans och socialpsykiatrins utförarenhet ett underskott om 0,65 mkr. Resultatenheterna tar sammanlagt med sig omkring 6,1 mnr i resultatfond till 2019. I bilaga 1 redovisas respektive resultatenhets beräknade resultat.

Investeringar

Parkmiljö

Stadsdelsnämnden har i budget 2018 tilldelats 16,4 mnkr för investeringar och reinvesteringar i parker och grönområden. I samband med verksamhetsplan 2018 beviljades stadsdelsnämnden klimatinvesteringsmedel om 1 mnkr för klimatsmarta källsorterande skräpkorgar. I samband med tertialrapport 1 beviljades stadsdelsnämnden 0,7 mnkr i trygghetsmedel för insatser i Observatorielunden nedre del.

Medlen fördelas på följande objekt:

Mnkr	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Observatorielunden övre	3,5	3,4	0,1
Observatorielunden nedre	0,7	0,3	0,4
Enkehusparken	9	9,8	-0,8
Norrbackatäppan*	2	1,2	0,8
Småparker	1	1,1	-0,1
Utredning vattenlek	0,2	0,0	0,2
Klimatinvesteringar	1	1	0,0
Trygghetsinvesteringar	0,7	0,7	0,0
Totalt	18,1	17,5	0,6

*Norrbackatäppan har utöver angiven budget även medfinansiering med 0,5 mnkr från exploateringskontoret.

Resultatet följer i princip budget med några mindre omfördelningar mellan projekten. Överskottet beror bland annat på att utredningen av vattenlek kunde genomföras utan externa kostnader.

Maskiner och inventarier

Stadsdelsnämnden hade tidigare erhållit 2,5 mnkr i ökad investeringsram som avser inköp av trygghetslarm inom vård och omsorgsboende. Stora delar av driftsättningen för denna investering har skjutits upp till 2019. De kostnader som uppstått under 2018 har finansierats av medel för välfärdsteknik vilket gör att investeringsbudgeten ej förbrukats. Dock kvarstår ett behov av ytterligare investeringsmedel för trygghetslarm om 2,3 mnkr till 2019. Nämnden ämnar söka dessa i samband med tertial 1.

Stadsdelsnämnden har erhållit 3,0 mnkr som avser klimatinvesteringar för utbyte av belysning och vitvaror.

Inventarier och maskiner	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Trygghetslarm inom äldreomsorg	2,5	0	2,5
Upprustning nya förskolor i Hagastaden	1	0,9	0,1
Upprustning av servicebostad, gem.ytor	0,2	0,2	0

Inventarier och maskiner	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Hagastaden			
Åtgärder avseende buller och ventilation	1	0,7	0,3
Underhåll förvaltningen	0,2	0,9	-0,7
Underhåll förvaltningen - Kontorslokaler	0,3	0,1	0,2
Klimatinvesteringar	3,0	3,0	0
Summa	8,2	5,8	2,4

Klimatinvesteringar

Stadsdelsnämnden har erhållit 4 mnkr för klimatinvesteringar i samband med verksamhetsplan 2018. 3 mnkr av det avser utbyte av belysning och vitvaror och 1 mnkr avser skräpkorgar med källsortering. Arbetet slutfört och rapporter finns i bilaga 4 och 5.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Nämnden har inget att rapportera.

Verksamhetsprojekt (driftsprojekt)

Nämnden har inget att rapportera.

Ombudgeteringar

Nämnden har inget att rapportera.

Medel för lokaländamål

Nämnden har inget att rapportera.

Analys av balansräkning

Analys av balansräkning årsbokslut 2018

Jämförelse mellan 2017-12-31 och 2018-12-31

Tillgångar

- **Mark, byggnader och tekniska anläggningar konto 11XX samt Maskiner och inventarier konto 12XX**

Ändringar i de balanskonton som avser anläggningstillgångar avser främst ökade investeringar under 2018. Den totala ökningen av anläggningstillgångar på 15 % beror bland annat på ökade investeringar i park och miljö samt klimatsatsningar. Inventarier har ökat med 35,7 % vilket beror på nyöppnad förskola samt servicebostad för personer med funktionsnedsättning i hagastaden.

- **Kundfordringar 15XX**

Interna kundfordringar har ökat 171,8 % på grund av ökad och senarelagt fakturering mot

andra förvaltningar.

- **Diverse kortfristiga fordringar konto 16XX**

Diverse kortfristiga fordringar har minskat med 1,3 mnkr, vilket beror på minskade fordringar mot Migrationsverket.

- **Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter konto 17XX**

Förutbetalda kostnader 1711 har ökat med 1,6 mnkr på grund av slutreglering av ensamkommande barn.

Upplupna intäkter 1751 har minskat med 77,1 % vilket beror på engångsfordran mot Migrationsverket 2017.

Skulder

- **Eget kapital konto 20XX**

Eget kapital visar skillnaden mellan skulder och tillgångar i balansräkningen. Eget kapital har minskat med 20 mnkr och avsättningar till resultatfonder med 1,9, totalt 21,9 mnkr

- **Leverantörsskulder konto 25XX**

Externa leverantörsskulder har ökat med 0,5 mnkr, skulder till stadens bolag har ökat med 0,6 mnkr.

- **Övriga kortfristiga skulder konto 28XX**

Statligt finansierade medel för projekt 2018, skulden har minskat med 1 mnkr på konto 2811. Förändringen beror på förbrukade projektmedel.

- **Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter konto 29XX**

Upplupna löner och upplupna sociala avgifter konto 2911 har ökat med 0,6 mnkr vilket främst beror på att förvaltningen startat nya verksamheter inom förskola, servicebostad för personer med funktionsnedsättning och tagit över daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning samt dagverksamhet inom äldreomsorg.

Förutbetalda intäkter ökat på konto 2952 avseende ensamkommande barn 14 mnkr.

Förutbetalda intäkter på konto 2953 har ökat med 13 mnkr på grund av inbetalningar från Migrationsverket avseende generalschablon som utnyttjas under tre år.

Upplupna kostnader konto 2991 har ökat med 5,7 mnkr sedan årsbokslutet. Ökningen beror på vårdkostnader som leverantörerna inte fakturerat än.

Övrigt

Nämnden har inget att rapportera.

Kvalitetsarbete

Förskola och öppen fritidsverksamhet

En del av nämndens systematiska kvalitetsarbete är förskoleenheternas kvalitetsredovisningar, vilka utgör grunden för stadsdelsnämndens kvalitetsredovisning gällande förskola. Enheternas kvalitetsredovisningar fyller två huvudsakliga syften. De är dels en viktig del i det interna kvalitetsarbetet och dels är de en viktig källa till att nämnden som huvudman ska få en bild av hur väl verksamheten uppfyller läroplanens mål för att utifrån det kunna identifiera stadsdelsnämndsövergripande utvecklingsområden och prioriteringar och kunna ta sitt ansvar att skapa goda förutsättningar för verksamheterna.

Barnen är delaktiga i kvalitetsarbetet genom att verksamheten observerar, dokumenterar och reflekterar kring det pågående arbetet med barnen. Förskolans ledning har en dialog med medarbetarna i arbetet med att ta fram kvalitetsredovisningarna. Detta sker bland annat vid arbetsplatsträffar, utvärderingsdagar, möten med arbetslag och skriftliga utvärderingar från verksamhetsbesök.

Kvalitetsredovisning för nämndens förskolor baseras på en analys av enheternas kvalitetsredovisningar samt kvalitets- och resultatdialoger. De bedömningsunderlag som enheterna främst utgår ifrån är självvärdering/kvalitetsindikator, förskoleundersökningen, uppföljning och utvärdering av de pedagogiska enhetsmålen utifrån verksamhetsplanen samt pedagogisk dokumentation. Utöver detta ger vårdnadshavares synpunkter och klagomål viktig information om verksamhetens utförande. Förvaltningens kvalitetsredovisning biläggs nämndens verksamhetsberättelse.

Förskolorna åtgärdar och följer upp inkomna synpunkter och klagomål under ledning av förskolechef. De flesta klagomål gällande förskolan som inkommit avser personalomsättning inom vissa enheter. Det har varit svårt att rekrytera förskollärare och barnskötare vilket resulterat i vakanser under året.

Äldre- och socialtjänst

Handläggarna har på seminarium övat sig på skattning i Addiction Severity Index (ett standardiserat bedömningsinstrument för missbruks- och beroendevården) och att använda metoden Motiverande samtal. För att underlätta kontakten med barn och ungdomar används olika spel som till exempel ”*Spelet om mig*” som har tagits fram av metodutvecklaren på familjeenheten. Spelet om mig nominerades under året till stadens förnyelsepris och var en av tre finalister.

Äldre och socialtjänstavdelningens hantering av inkomna synpunkter och klagomål samt lex Sara och lex Maria är en del i förvaltningens kvalitetsarbete. Förvaltningen har haft en utbildning för den kommunala hemtjänstens medarbetare i användandet av lex Sarah i syfte att sprida information om lagstiftningen och rapporteringsskyldigheten. Ledningssystemet för kvalitet ligger till grund för ständiga förbättringar i verksamheten. Bland annat använder vård- och omsorgsboendena resultatet från egenkontrollen. Resultat från brukarundersökningar analyseras och förbättringsområden identifieras. Analysgrupper har arbetat med den kommunala hemtjänsten i syfte att öka kvaliteten och motverka underskott.

Samhällsvägledning och socialt stöd för nyanlända

Inför uppstart av samhällsvägledningen genomfördes en förstudie som resulterade i en rapport. I rapporten beskrivs såväl målgruppens som organisationens behov och förslag lämnas på hur det fortsatta arbetet kan utformas. Rapporten ligger till grund för projektplanen. Det nya uppdraget med samhällsvägledning till nyanlända är under utveckling. Metodutveckling sker tillsammans med andra stadsdelsförvaltningar och fackförvaltningar. Nära samverkan sker med civilsamhället vilket leder till mervärde för målgruppen och kompetensutveckling mellan parterna.

Parkmiljö

Förvaltningen fortsätter att utveckla analysen av inkomna synpunkter, idéer och klagomål för att identifiera behov av åtgärder. Detta jämförs även med den egna uppföljningen och kontrollen av parkskötseln för att få en tydligare helhetsbild som ett komplement till stadens medborgarundersökning.

Övrigt

Synpunkter, klagomål och avvikelser

Förskola och öppen fritidsverksamhet

Förskolorna åtgärdar och följer upp inkomna synpunkter (46) och klagomål (21) under ledning av förskolechef. De flesta klagomål gällande förskolan som inkommit avser personalomsättning inom vissa enheter. Det har varit svårt att rekrytera förskollärare och barnskötare vilket resulterat i vakanser under året.

Ärenden om kränkande behandling har utretts och beslut rapporterats till nämnden. Nämndens förskolor har rutiner vid anmälning om kränkning av barn och använder sig av särskilt blankettunderlag för att genomföra utredning. Under året har antalet ärenden gällande anmälan om kränkande behandling ökat från 17 till 25 jämfört med föregående år. Fördelningen mellan enheterna har varit ojämn. Det ökade antalet anmälningar antas vara en effekt av medvetenhet avseende anmälan av kränkande behandling.

Äldre- och socialtjänst

Äldre och socialtjänstavdelningens hantering av inkomna synpunkter och klagomål är en del i förvaltningens kvalitetsarbete. Under 2018 har arbetssättet med en sammanhållen synpunkt- och klagomålshantering för äldreomsorg och socialtjänst fortsatt. Arbetet har utökats med att inhämta klagomål från de största privata utförarna av hemtjänst, och på så sätt har förvaltningen på ett systematiskt sätt även kunnat ta del av ett större antal av de klagomål som rör dessa verksamheter.

Under året har det inkommit 123 klagomål varav 13 avseende socialtjänstens verksamheter, och 110 avseende äldreomsorgens verksamheter. De flesta klagomålen (43) handlar om kvalitet på utförda insatser varav ett gällde hälso- och sjukvårdsinsats på ett privat vård- och omsorgsboende. I många fall handlar klagomålen som rör kvalitet om hur insatser som tvätt, städning och inköp utförs. Vanliga åtgärder är att planera om insatsen, tala med enskilda medarbetare och ersätta saker som eventuellt kan ha förstörts eller tappats bort. Flera klagomål berör också bemötande från medarbetare och chefer (22) eller myndighetsutövning

(7). Bemötandet avser då vanligtvis enskilda medarbetares bemötande i samband med utförande av insats. Klagomål gällande myndighetsutövning handlar i de flesta fall om synpunkt på det enskilda beslutet eller utredningsförfarandet. De inkomna klagomålen ska hanteras skyndsamt av den enhet som berörs, och den som lämnat klagomålet ska alltid få ett skriftligt svar där även eventuell åtgärd framkommer.

För att mer systematiskt kunna använda klagomålshanteringen i det framtida kvalitetsarbetet fortgår arbetet med att utveckla och utvärdera arbetssättet.

Parkmiljö

2018 inkom totalt 548 synpunkter varav 227 felanmälningar, 120 klagomål, 48 idéer, 15 beröm och 138 frågor.

Det är en ökning av synpunkter i Synpunktsportalen/Trafikstockholm då appen fått ökad spridning.

Den största delen av synpunkterna gäller skadegörelse och trasig utrustning på lekplatser. Detta beror till största delen på leveransproblem från en av de stora leverantörerna. Den största andelen av dessa synpunkter kommer från parklekarna. Vidare handlar även en stor del av synpunkterna om parkupprustningar och parkskötsel.

Vad gäller barmarksrenhållning har det inkommit beröm för rena parker. Synpunkter gäller främst nedskräpning, glassplitter, vandaliserade skräpkorgar, placering av skräpkorgar samt ej tömda skräpkorgar. Det har även inkommit beröm över välskötta parker. Under sommaren har det inkommit önskemål om mer samt mindre vattning av växter. Synpunkter på boplatser i stadsdelsområdets parker har minskat i stor omfattning jämfört med tidigare år.

Det har inkommit flera synpunkter på upprustning- och underhållsprojekt. Frågor angående träd engagerar medborgare, bland annat avsaknad av träd och önskemål om bättre utsikt då träd skymmer.

Verksamhetsövergångar

Den 1 november 2018 övergick Klockhusets dagverksamhet i kommunal regi. Dagverksamheten är biståndsbedömd för personer över 65 år med demenssjukdom som bor i ordinärt boende. Verksamheten har en kapacitet med 18 besökare per dag och är placerad i Sabbatsbergsområdet. Samtliga medarbetare följde med vid övergången.

Två vård- och omsorgsboenden som drivs på entreprenad har bytt utförare. Stockholms äldreboende AB drev tidigare Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende och Riddargårdens vård- och omsorgsboende. Från och med den 1 november har Humana tagit över driften av Riddargårdens vård- och omsorgsboende, och Attendo AB har drivit Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende sedan 16 januari.

Norrmalms dagliga verksamhet enligt LSS, vilken drivits av Amygdalus sedan år 2010, togs tillbaka i egen regi den 1 juni 2018 och är en verksamhet inom socialtjänstens utförarenhet. Verksamheten består av tre delar, skötsel av Sinnenas trädgård, caféverksamhet i Katarinhuset samt aktiviteter i den s.k. Ateljen. Sinnenas trädgård är en terapeutisk trädgård, öppen för allmänheten, som fokuserar på att stimulera besökarnas samtliga sinnen. Även caféverksamheten är öppen för allmänhetens besök.

Övriga uppdrag

Under året har nämnden låtit utreda möjligheterna att inrätta en vikariepool inom äldreomsorgen. Underlaget visar att det är svårt att ekonomiskt hållbart driva en sådan verksamhet utifrån det ringa underlag som nämndens egenregi verksamhet inom äldreomsorgen utgör. Utredningen presenterades för nämnden i december och rapporten lades till handlingarna.